

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Eva Slováková

**Nová právní úprava exekučního řízení se zaměřením
na nařízení exekuce**

Diplomová práce

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Nová právní úprava exekučního řízení se zaměřením na nařízení exekuce** vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 3. dubna 2014

Eva Slováková

Poděkování

Děkuji tímto JUDr. Janě Křiváčkové, Ph.D. za její pečlivé vedení při vypracovávání této diplomové práce, zejména za její ochotu, cenné připomínky a rady k této práci.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	5
Úvod	6
1. Úvod pro problematiku.....	10
1.1. Obecná charakteristika a účel exekučního řízení	10
1.2. Základní principy exekučního řízení a jeho účastníci.....	12
2. Zahájení exekučního řízení a jeho další průběh.....	16
2.1. Zákon č. 396/2012 Sb.....	16
2.2. Exekuční návrh	19
2.2.1. Vztah soudního výkonu rozhodnutí, exekučního řízení a výkonu dle ZŘS	21
2.2.2. Náležitosti exekučního návrhu a jeho přílohy	23
2.2.3. Exekuční titul.....	24
2.2.4. Oprava a doplnění exekučního návrhu, zamítnutí exekučního návrhu	25
2.3. Spojování exekucí	26
2.4. Rejstřík zahájených exekucí.....	29
2.5. Pověření soudního exekutora a nařízení exekuce.....	31
2.6. Vyrozumění o zahájení exekuce	35
2.6.1. Postavení manžela povinného.....	38
2.6.2. Generální inhibitorium	41
2.7. Návrh na zastavení exekučního řízení.....	43
3. Slovenská právní úprava zahájení exekučního řízení	48
Závěr.....	52
Seznam použité literatury.....	57
Shrnutí	62
Summary.....	63
Seznam klíčových slov	64

Seznam použitých zkratek

CEE – Centrální evidence exekucí

EK – Exekutorská komora České republiky

EP - zákon č. 233/1995 Z.z., zákon o soudních exekútoroch a exekučnej činnosti (exekuční poriadok), ve znení neskorších predpisov

EŘ – zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

ET – vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů

EU – Evropská unie

DŘ – zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

KS – Krajský soud

KZ – zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

LZPS – usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

MS – Ministerstvo spravedlnosti

NS – Nejvyšší soud České republiky

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

SŘ – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

ÚS – Ústavní soud České republiky

ZŘS - zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Dle teorie civilního procesu spočívá účel vykonávacího řízení ve vynucení povinnosti, jež nebyla povinným subjektem ve stanovené lhůtě splněna dobrovolně. Zajištění vymahatelnosti práva představuje jeden ze základních atributů právního státu, když obsahově tvoří součást práva na soudní ochranu garantovanou ústavními předpisy. Tradičně výkon soudní pravomoci zahrnuje i oblast výkonu rozhodnutí, ve které stát prostřednictvím činnosti civilních soudů obstarává nucené splnění judikovaných pohledávek. Zkušenosti s nedostatečnou efektivností soudního vykonávacího řízení přinesly v roce 2001 změnu v podobě zavedení nové právnické profese soudních exekutorů. Přes odlišnosti, které exekuční řízení v porovnání se soudním výkonem rozhodnutí vykazuje, spojuje oba samostatné druhy civilního procesu shodný smysl jejich existence - slouží oprávněným subjektům jako nástroj vymáhání pohledávek. Exekuce prováděné soudními exekutory, jakožto alternativa soudnímu výkonu rozhodnutí, v posledních letech nabývají na významu. Věřitelé se přesvědčili o jejích výhodách, jež se projevují především ve vyšší úspěšnosti vymáhání pohledávek. Přes pokles, který lze v posledních dvou letech sledovat, jsou počty zahájených exekucí stále vysoké a před soudy je v oblasti výkonu rozhodnutí vedeno až trojnásobně nižší množství řízení.¹

Exekuční právo, a lze říci právo civilního procesu obecně, je právní oblastí, jež se neustále vyvíjí, reaguje na změny ve společnosti a na problematické situace vznikající při jeho aplikaci. Tak i exekuční řád za dobu své přes 10 let trvající platnosti prošel několika dílčími novelami a dnes uplynul více jak rok od chvíle, kdy vstoupily v účinnost další důležité novely občanského soudního řádu. Jedna z nich výrazně proměnila znění exekučního řádu, druhá se týkala právní úpravy institutu dovolání. Poslední velká novela exekučního řádu dosáhla rozsahu 136 bodů, a přestože v průběhu legislativního procesu vládní návrh doznal změn a slevil z některých vytyčených cílů, lze tuto novelu považovat za zásadní. Novinky v právní úpravě zahájení exekučního řízení, včetně doplnění nových institutů, mě přivedly k názoru, že exekuční právo je zajímavou oblastí civilního práva procesního, které v sobě skrývá mnohé podněty k hlubšímu rozpracování. A protože je exekuční právo v současné společensko-ekonomické situaci aktuálním tématem, rozhodla jsem se, se této problematice věnovat podrobněji a zvolila jsem si exekučního řízení jako téma své závěrečné práce.

Exekuční řízení můžeme dělit na dvě relativně samostatné fáze. V té počáteční, jejíž zahájení je iniciováno osobou oprávněného, jsou přezkoumávány podmínky pro vedení exekuce. V této fázi dochází k nařízení exekuce a trvá až do okamžiku vyznačení doložky provedení

¹ Počty zahájených exekucí dle statistiky EK ČR: rok 2009 – 760.923, rok 2010 – 701.900, rok 2011 – 936.219, rok 2012 – 820.420, rok 2013 – 714.467.

exekuce do rejstříku zahájených exekucí. Doložka má vzhledem k dalšímu průběhu exekuce a pravomocem exekutora zásadní význam a značí splnění předpokladů a oprávněnost nuceného výkonu exekučního titulu. Provedení exekuce, jakožto další navazující stádium řízení, představuje faktickou realizaci nezvratných účinků exekuce.

Jak plyne ze samotného názvu, ve své diplomové práci se věnuji problematice nařízení exekučního řízení, tedy oblasti procesního postupu soudu a soudního exekutora do momentu vyznačení doložky provedení exekuce. V jednotlivých kapitolách se zabývám způsobem nařizování exekuce, který je podle exekučního řádu v současnosti aplikován. Při výkladu provádím komparaci s právní úpravou, která platila do konce roku 2012 a tam, kde je potřeba, upozorňuji i na právní úpravu před účinností dřívějších novel EŘ. Jelikož se velká novela OSŘ a EŘ dotkla také vymezení dvoj kolejnosti výkonu rozhodnutí a její podoba je nyní rovněž ovlivňována účinností harmonizační novely OSŘ přijaté v souvislosti s rekodifikací soukromého práva, je pojednáno i o vztahu soudního výkonu rozhodnutí a exekučního řízení. V práci je zmíněna také otázka postavení manžela povinného, úloha katastru nemovitostí či institut generálního inhibitoria, které s nařízením exekuce přímo souvisí a z hlediska jejich významu pro řízení by jistě neměly být opomenuty.

Cílem této diplomové práce je vytvořit ucelený právní rozbor právní úpravy nařizování exekucí, tak abych byla schopna dospět k odpovědím na stanovené pracovní hypotézy. Pokusím se poukázat na sporné body, případně navrhnout jejich řešení de lege ferenda. Vymezením rozdílů a praktických dopadů změn se snažím odpovědět na otázku, zda novelou exekučního řádu došlo k oslabení soudní ochrany povinného. Tuto hypotézu jsem stanovila proto, že novela výrazně změnila proces soudního řízení o nařizování exekuce, dále charakter pověření soudního exekutora a také možnosti obrany povinného proti nařízení exekuce. Podle novelizované podoby exekučního řádu se stává návrh na zastavení exekuce univerzálním prostředkem proti vedení zahájené exekuce. Nabízí se proto otázka, zda tento návrh může dostatečně ochránit před nepřípustnou exekucí a zda v porovnání s předchozí úpravou nejde o faktické omezení práv povinného. Na to navazuje i druhá pracovní hypotéza, která spočívá v otázce, zda byl novelou naplněn cíl zefektivnit a zrychlit exekuční řízení, tak jak byl vymezen v důvodové zprávě vládního návrhu zákona. Předkladatelé novely exekučního řádu původně prosazovali zavedení tzv. registračního principu při zahájení exekučního řízení, což se mělo největší měrou podílet na urychlení procesu exekuce. Princip registrace by fungoval tak, že soudy ztratí pravomoc pověřit soudního exekutora vedením exekuce zcela a exekuce bude proti povinnému zahájena zapsáním do rejstříku zahájených exekucí, když od tohoto momentu by exekutor mohl zjišťovat a postíhovat majetek povinného. Tento přístup byl nakonec v průběhu projednávání zmírněn a

nahrazen principem pověřovacím, kdy ze strany soudů dochází k zachování určité rozhodovací pravomoci o nařízení exekuce, ale současně se výrazným způsobem omezují prostředky obrany povinného, když pověření soudního exekutora ztrácí charakter rozhodnutí, jež je možné napadnout opravným prostředkem.

Co se týče metodiky diplomové práce, při zpracování právní úpravy zahájení a nařízení exekuce jsem interpretovala příslušná ustanovení EŘ a OSŘ za použití metody analýzy a syntézy, jež byly doplněny systematickým, gramatickým a logickým výkladovým postupem. Při zkoumání dopadů provedené novelizace počáteční fáze exekučního řízení byla rovněž aplikována metoda komparace s právní úpravou účinnou před rokem 2012.

Diplomová práce je rozčleněna do tří hlavních kapitol a vyjma třetí části se dále dělí na tematicky užší úseky. Řazení dílčích částí práce odpovídá postupu jednotlivých procesních kroků při nařízení exekuce. Vzhledem k zaměření práce, která usiluje o zhodnocení poslední velké novely EŘ a OSŘ a její dopad v oblasti zahájení exekučního řízení, jsem jako samostatnou kapitolu zařadila pojednání, jež se zabývá motivy odůvodňující potřebnost změn. Pro přehlednost a lepší pochopení zpracovaného tématu jsem vymezila také hlavní body, kterých se novela v oblasti zahájení exekučního řízení dotkla.

První kapitola provádí nejdříve stručný úvod do problematiky vykonávacího řízení a dále pojednává o obecné charakteristice exekučního řízení. Vedle základních východisek institutu exekuce prováděné soudními exekutory se zmiňuje o zásadách, jimiž je exekuční řízení ovládáno, a o jeho účastnících.

Za stěžejní část diplomové práce lze považovat její druhou kapitolu, která se dále v jednotlivých podkapitolách podrobněji zabývá instituty spadajícími do fáze nařízení exekuce. Po představení charakteru velké novely OSŘ a EŘ dochází k postupnému výkladu o modelu zahájení exekučního řízení, jež je nyní podle platného znění exekučního řádu aplikován. Součástí rozboru je srovnání s právní úpravou účinnou před novelou provedenou zákonem č. 396/2012 Sb., a tím je na konkrétních místech naznačeno, k jakým a jak výrazným změnám došlo. Druhá kapitola se v rámci svých dílčích částí zabývá exekučním návrhem, institutem spojování exekucí, rejstříkem zahájených exekucí, pověřením soudního exekutora a vyzněním o zahájení exekuce. Pro dosažení ucelenosti výkladu o nařizování exekucí je na závěr zařazena i podkapitola pojednávající o návrhu na zastavení exekuce, jakožto jediného univerzálního prostředku obrany povinného v exekučním řízení.

Třetí samostatná kapitola se věnuje slovenské právní úpravě zahájení exekuce. Přestože české a slovenské exekuční řízení vychází ze stejných základů, můžeme při provedení jejich

srovnání sledovat určité odlišnosti. Tato závěrečná kapitola pojednává o zahájení a způsobu nařizování exekucí na Slovensku a vymezuje jak společné, tak i rozdílné postupy v řízení. Zahraniční právní úprava může posloužit jako inspirační zdroj pro další vývoj exekučního práva, což v případě té slovenské platí dvojnásob, jelikož je svým charakterem české právní úpravě nejbližší.

Vzhledem k aktuálnosti vybraného tématu a častým novelizacím procesních předpisů exekučního práva není vybrané téma nikde komplexně zpracováno. Při nastudování problematiky jsem vycházela z aktuálních článků publikovaných v odborných časopisech, z důvodových zpráv novel zákonů, komentářů, ale i učebnic českého a slovenského civilního procesu a přehledů judikatury. Jako zdroje informací o nařizování exekuce jsem využila i Komorních listů, časopisu soudních exekutorů vydávaného Exekutorskou komorou ČR, také aktualit uveřejňovaných na stránkách této samosprávné organizace. Dne 5. června 2013 jsem se zúčastnila odborné přednášky pořádané Pro bono aliancí na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci na téma „*Exekuce ve světle novely exekučního řádu*“, již vedl JUDr. Stanislav Pazderka, soudní exekutor Exekutorského úřadu Písek a člen prezidia EK ČR. Mimoto jsem měla k dispozici materiály z přednášky na téma „*Praktické zkušenosti s aplikací velké novely OSŘ a EŘ po roce od nabytí účinnosti*“ JUDr. Lukáše Jíchy, exekutorského kandidáta působícího na Exekutorském úřadě JUDr. Tomáše Vrány v Přerově, která proběhla dne 6. března 2014 v Olomouci. Aktuální statistická data o počtech zahájených exekucí jsem získala na základě svého dotazu Exekutorské komoře ČR.

1. Úvod pro problematiky

Mezi nejstarší funkce státu řadíme zajištění výkonu soudnictví a tím i vytvoření fungujícího systému, který poskytne ochranu subjektivním právům fyzických a právnických osob. Rozhodování nestranných státních orgánů ve své podstatě slouží k vyloučení možnosti svémocného prosazování práv jednotlivců, které je, až na výjimky, demokratickém právním státě nežádoucím jevem.² Úlohou právního státu je tak vedle poskytování ochrany právům také činnost státních orgánů k zajištění vymahatelnosti práva, když tyto prvky zahrnuje ústavně zaručené právo na soudní ochranu v čl. 36 LSZP.

Pro civilní proces, jakožto pro jednu z oblastí soudnictví, je charakteristické autoritativní rozhodování o střetech mezi právy soukromoprávní povahy a současně jejich nucený výkon v případě, že nedošlo k plnění dobrovolnému. Mimoto do civilního procesu řadíme řízení nesporná a jiné postupy soudu, která plní ve společnosti další funkce.³

1.1. Obecná charakteristika a účel exekučního řízení

Vykonávací (exekuční) řízení je samostatným druhem civilního procesu, jehož smyslem je vynutit na dlužníku povinnost uloženou mu vykonatelným rozhodnutím či jinou listinou, jejíž výkon připouští zákon. Nařízení a provedení exekuce předchází splnění několika základních podmínek. Předně lze k výkonu rozhodnutí přistoupit až ve chvíli, kdy povinný subjekt neplní dobrovolně. Dalším nutným předpokladem je existence povinnosti aktivně či pasivně něco plnit, jež subjektu plyne z exekučního titulu. Nakonec může být řízení zahájeno jen na návrh oprávněného, který splňuje zákonem vymezené náležitosti.

Exekuci ve smyslu nuceného výkonu exekučních titulů mohou vedle civilních soudů a soudních exekutorů vést i jiné státní orgány. V této souvislosti hovoříme o správní a daňové exekuci prováděné finančními a jinými správními úřady při vymáhání povinností plynoucích z rozhodnutí orgánů státní správy a územní samosprávy. Tuto oblast exekucí však ponechám stranou a nadále se ve své diplomové práci zaměřím na výkon rozhodnutí dle části šesté občanského soudního řádu a řízení exekuční upravené exekučním řádem.

Historicky bylo nařizování a provádění nuceného výkonu doménou státu. Od roku 2001, kdy došlo ke vzniku nové samostatné právní profese soudních exekutorů, se v českém právním řádu objevila tzv. dvoukolejnost úpravy výkonu rozhodnutí. Vedle vykonávacího řízení vedeného soudy se objevil další druh exekuce a věřiteli tak vznikla možnost nechat exekuční titul vykonat

² § 6 OZ, také § 14 NOZ.

³ Příkladem tohoto řízení může být řízení insolvenční či zajišťovací. WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011. s. 33 – 34.

podle exekučního řádu. S účinností zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů (dále jen EŘ), došlo k přenosu některých pravomocí soudu na pověřené soudní exekutory. Tato privatizace části státní moci byla odůvodněna potřebou vyřešit zdoluhavost a neefektivnost vykonávacího řízení před soudy, jež se stalo dlouhodobě kritizovaným fenoménem.⁴ A právě v materiální zainteresovanosti soudních exekutorů, jakožto podnikatelů, kteří se snaží svou činností vytvořit zisk, je spatřován cíl provedené změny, tj. dosažení rychlého a efektivního vymožení nároků oprávněného.⁵ Současně se lze setkat i kritikou zvolené koncepce a obavami nad zachováním záruky zákonnosti vykonávacího procesu, když takto se do rukou „soukromé“ osoby dostaly mocenské pravomoci státu. Na druhou stranu je vhodné připomenout, že celý proces exekuce je nadále detailně upraven zákonem, a zachování některých pravomocí soudu a dále možnost kontroly ze strany jak soudů, tak stavovských orgánů Exekutorské komory, slouží k zajištění legálního provádění exekuce. Přestože je v exekučním řádu pro exekutora použit přívlastek „soudní“, není možné se domnívat, že by exekutor byl státním orgánem a tedy, že by jeho činnost byla součástí výkonu moci soudní.^{6 7} Exekutor zůstává, i po jmenování do exekutorského úřadu ministrem spravedlnosti na návrh Exekuční komory, soukromým podnikatelem, který vykonává svou činnost jako svobodné povolání. Zákon pak vymezuje v § 1 EŘ jeho činnost jako nucený výkon exekučních titulů v rámci pověření a další činnost podle zákona, mezi kterou řadíme například provádění autorizované konverze dokumentů, sepis listin, provádění dražeb či přijímání úschov v souvislosti s probíhajícím řízením. Při provádění těchto pravomocí má soudní exekutor postavení a požívá zvláštní trestněprávní ochrany jakožto úřední osoba.⁸

Co se týká významných pramenů právní úpravy exekučního řízení, na prvním místě je třeba zmínit výše uvedený exekuční řád. Vedle něj jsou důležitá ustanovení zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen OSŘ), když § 52 EŘ stanovuje jeho přiměřené použití v případech, nestanoví-li exekuční řád jinak. Toto ustanovení obsahuje zakotvení principu subsidiarity OSŘ vůči EŘ, což je klíčový výkladový princip, na němž je exekuční řízení založeno.⁹ Dále mezi

⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně a doplnění dalších zákonů, PSP, sněmovní tisk 725/0, ASPI [databáze].

⁵ HLAVSA, Petr, DÁVID, Radovan, KOJAN, Michal. *Exekuční řád a zákon č. 119-2001 Sb., kterými se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí: poznámkové vydání s judikaturou podle stavu k 1. září 2013*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. s. 46 – 47.

⁶ Dle rozsudku NSS ze dne 16. 11. 2011, čj. 5 Aps 6/2011-85 nelze považovat soudního exekutora ani za správní orgán, přestože se dle § 28 EŘ úkony exekutora považují za úkony soudu, a tedy nelze v jeho činnosti spatřovat zásah správního orgánu, který by byl přezkoumatelný ve správním soudnictví podle § 82 a násl. SŘS.

⁷ HLAVSA, Petr. Zamyšlení nad fungováním exekučního řízení. In DVOŘÁK, Jan, KINDL, Milan (ed). *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005, s. 122 - 123.

⁸ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 5

⁹ Tamtéž, s. 5.

základní prameny můžeme zařadit zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, vyhlášku MS č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škodu způsobené exekutorem (exekuční tarif), vyhlášku MS č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti či vyhlášku MS č. 329/2008 Sb., upravující centrální evidenci exekucí.

S vytvořením alternativního systému k výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu se lze setkat i v oblasti nalézacího řízení, a to v podobě možnosti soukromých osob vést spor před rozhodčím orgánem. Výsledkem rozhodčího řízení je vydání rozhodčího nálezu, jenž je exekučním titulem a je tak postaven na roveň jiným rozhodnutím vydaných v řízeních před soudy.

S obdobným přístupem přenosu části soudních pravomocí na soudní exekutory se lze setkat i v právních rádech jiných států, například v Polsku či v Maďarsku.¹⁰ Na Slovensku je systém výkonu rozhodnutí nastaven tak, že exekuční řízení je chápáno jako všeobecný institut nuceného výkonu rozhodnutí, zatímco soudy mohou vykonávat pouze rozhodnutí pouze v určitých specifických případech jako je výchova nezletilých nebo výkon tzv. justičních pohledávek.¹¹

1.2. Základní principy exekučního řízení a jeho účastníci

Pro přiblížení charakteru exekučního řízení nám může posloužit také vymezení základních principů a zásad tohoto druhu řízení.¹² Právní principy bývají chápány jako nejobecnější pravidla chování, na nichž je určitý právní institut, zákon, odvětví práva nebo právní řád jako celek vystavěn. Vedle poznávací funkce mají principy význam pro interpretaci a aplikaci právních norem. Některé ze zásad ovládajících exekuční řízení jsou shodné i pro řízení nalézací, další z nich se uplatňují pouze omezeně či existují jen jako zvláštní zásady vyskytující se pouze v tom kterém druhu civilního procesu.

Pro zahájení exekuční řízení a do jisté míry i jeho další průběh je typická zásada dispoziční, která znamená, že řízení je zahajováno pouze na návrh oprávněného nebo toho, kdo prokáže, že na něj přešlo nebo bylo převedeno právo z exekučního titulu.^{13 14} Osoba, které náleží oprávnění

¹⁰ PEJŠEK, Vít. Exekuce-nástroj vymáhání pohledávek. *Právní rádce*, 2003, roč. XI, č. 3, s. 10.

¹¹ MAZÁK, Ján a kol. *Základy občanského procesního práva*. 4. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2009. s. 576.

¹² Přestože se lze v právní teorii setkat s rozlišováním pojmů právní principy a zásady, zde jsou použity promiscue.

¹³ Jakožto účastník řízení, může oprávněný navrhnout zastavení exekučního řízení. Současně není možné vést exekuci proti vůli oprávněného. WINTEROVÁ. *Civilní právo...*, s. 477.

požadovat vynucení uložené povinnosti, dle své vůle rozhoduje o tom, zda bude řízení zahájeno a také v jakém rozsahu bude proti povinnému exekuce vedena. Tuto svou vůli vyjádří učiněním procesního úkonu ve formě podání exekučního návrhu. Jelikož do dnešní doby nebyl realizován princip územní teritoriality, je mimoto v dispozici oprávněného také volba soudního exekutora, který má být pověřen vedením exekuce.¹⁵

Další postup po podání exekučního návrhu je ovládán zásadou oficiality, když ustanovení § 46 odst. 2 EŘ stanoví povinnost exekutora činit i bez návrhu úkony směřující k provedení exekuce. S touto zásadou souvisí i skutečnost, že na rozdíl od soudního vykonávacího řízení, způsob provedení exekuce určuje soudní exekutor dle zjištěných majetkových poměrů povinného a tedy, že určení způsobu vynucení povinnosti není povinnou náležitostí exekučního návrhu. Vedle toho možnost vést exekuci i několika způsoby zároveň znamená ve svém důsledku větší efektivnost exekuce vedené soudními exekutory.

Mezi zásady projevující se jak v exekučním, tak nalézacím řízení, můžeme řadit zásadu materiální pravdy, volné hodnocení důkazů a zásadu projednací. Soud i soudní exekutor vychází při svém rozhodování z náležitě zjištěného skutkového stavu, hodnotí důkazy dle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě, současně všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti a s přihlédnutím ke všemu, co vyšlo v řízení najevo včetně toho, co uvedli účastníci. Zásada projednací pak představuje povinnost vycházet v řízení ze skutečností tvrzených účastníky řízení jako opak zásady vyšetřovací, kdy za objasnění skutkového stavu nese odpovědnost soud.

Co se týká průběhu exekučního řízení, je pro něj na rozdíl od nalézacího charakteristické, že se jedná o řízení zpravidla neveřejné a současně jde o procesní postup, v němž se jednání zásadně nekoná (§ 55b odst. 3 EŘ). Příznačné je také uplatňování zásady legálního pořádku. Přestože právní úprava před novelou zákona č. 396/2012 Sb. důrazněji naznačovala rozdělení řízení na fázi nařízení a provedení exekuce, lze i po novelizaci sledovat přetrvání tohoto principu, kdy řízení představuje určitý sled zákonem uspořádaných procesních úkonů soudního exekutora po podání exekučního návrhu.¹⁶

¹⁴ Existuje jedna výjimka, kdy soudní exekutor zahájí exekuční řízení i bez návrhu za podmínek stanovených v § 66 odst. 4 či § 72 odst. 2 EŘ.

¹⁵ Princip územní teritoriality znamená zavedení místní příslušnosti soudních exekutorů na okresní či krajské úrovni dle hlediska místa trvalého pobytu, popř. místa pobytu povinného. V průběhu projednávání novely exekučního řádu č. 396/2012 Sb. byl tento princip obsažen v pozměňovacích návrzích Senátu, poslanci jej však zamítli. V současné době tedy nadále platí neomezená volba výběru osoby soudního exekutora. Dne 26. března 2014 vláda vyjádřila nesouhlasné stanovisko k další navrhované novele EŘ obsahující zavedení teritoriality předložené Poslanecké sněmovně skupinou poslanců jako sněmovní tisk 127. Názory soudních exekutorů na zavedení územní teritoriality: ŽÍTEK, Karel. *Teritorialita ano, či ne a proč?* [online]. konkursní-noviny.cz, 26. září 2012 [cit. 2. března 2014]. Dostupné na <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/teritorialita-ano-ci-ne-proc>>.

¹⁶ SMOLÍK, Petr. In SVOBODA, Karel (ed). *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 833.

Vzhledem ke specifickému účelu vedení exekuce se v rámci řízení projevují i zvláštní zásady typické právě pro exekuční řízení. Mezi tyto lze zařadit vymezení procesních prostředků obrany a ochrany povinného a třetích osob. Pokud jde o obranu povinného, jedná se o jeho možnost aktivně se bránit proti exekuci v případech, kdy její vedení či rozsah uplatňovaných práv oprávněným není v souladu s právem. Na druhou stranu princip ochrany povinného spočívá ve vymezení určitých zákonných limitů exekuce. Jako příklad lze uvést stanovení částek, které nesmí být povinnému při exekuci srážkami ze mzdy sraženy, vyloučení některých věcí z exekuce či obecný požadavek nemožnosti vést exekuci jinými způsoby než stanoví exekuční řád.¹⁷ Důležitou je také zásada ochrany práv třetích osob, která vyjadřuje zákaz postižení práv jiných osob než povinného. Lze rozlišovat případy, kdy sám soud nebo soudní exekutor je povinen dbát o to, aby exekucí nebyly zasaženy jiné osoby, a vedle toho zákonem upravená možnost obrany třetích osob podáním vylučovacích žalob.¹⁸

Dále se v exekučním řízení uplatní, s výše uvedenými principy související, zásada přiměřenosti, která je významná vzhledem k nutnosti zachování respektu k právům povinného a zajištění práva na spravedlivý proces při vedení exekuce. Tato zásada se projevuje jednak v obecném požadavku zajištění ochrany účastníků řízení před nadbytečnými zásahy do jejich práv a současně její odraz nejzřetelněji nalezneme v úpravě způsobů provedení exekuce. Ustanovení § 58 EŘ totiž výslovně stanoví možnost zajistit majetek povinného nejvýše v rozsahu bezpečně postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky, jejího příslušenství, včetně nákladů exekučního řízení. Zásadu přiměřenosti nalezneme také v odstavci druhém, kde zákonodárce stanovil pořadí jednotlivých způsobů provedení exekuce, což odpovídá snaze její realizace v exekučním řízení. Význam tohoto principu zdůraznila a na dalších místech¹⁹ výslovně zakotvila tzv. střednědobá novela exekučního řádu provedená zákonem č. 286/2009 Sb.

Jako další zvláštní zásady exekučního řízení lze uvést ty, jež se týkají řešení střetu více různých pohledávek jednoho nebo několika oprávněných uplatňovaných proti jednomu povinnému. V těchto případech se setkáváme se zásadou přednosti, která vyjadřuje zájem na přednostním uspokojení určitého druhu pohledávek před jinými.²⁰ Mimoto při četnosti pohledávek hraje roli časová priorita vyjadřující přednost uspokojení dříve uplatněných pohledávek a nakonec i princip proporcionality, který nastupuje v situace, kdy není možné

¹⁷ WINTEROVÁ. *Civilní právo...*, s. 478.

¹⁸ SMOLÍK. In SVOBODA (ed). *Občanský soudní řád...*, s. 834.

¹⁹ Jedná se o znovuzavedení zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech § 69a EŘ či možnost vyškrtnutí věci ze soupisu v § 68 EŘ.

²⁰ Vymezení tzv. přednostních pohledávek nalezneme v § 279 OSŘ.

všechny pohledávky uspokojit v jejich plné výši a výtěžek exekuce je nutné rozdělit mezi věřitele poměrně.

Dle § 36 odst. 1 EŘ jsou účastníky exekučního řízení oprávněný a povinný. V této souvislosti je vhodné upozornit na procesní a věcnou legitimaci. Oprávněný, osoba procesně aktivně legitimovaná, podává exekuční návrh, ve kterém označí osobu povinného vystupující v této fázi jako osobu s formální pasivní legitimitou. Až exekuční soud, který pověřuje soudního exekutora provedením exekuce, se zabývá věcnou (materiální) legitimací a zkoumá ji z přiloženého exekučního titulu. Po posouzení, zda je osoba oprávněného tím, komu z exekučního titulu plyne právo a na druhé straně povinný tou osobou, komu je uložena povinnost, následuje nařízení exekuce nebo zamítnutí exekučního návrhu.²¹ Odstavec třetí výše uvedeného ustanovení EŘ normuje situaci, kdy při přechodu či převodu práva je hmotněprávní legitimace účastníků ověřována podle jiných skutečností než exekučním titulem. Jedná se o případy univerzálního či singulárního nástupnictví, při kterých zákon požaduje kvalifikované prokázání tvrzených právních skutečností, mimoto může přechod práv nastat přímo ze zákona.

Za splnění předpokladu, že exekučním příkazem jsou postiženy věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty tvořící společné jmění manželů, může být vedle základních subjektů účastníkem řízení i manžel povinného. Jeho účastenství vzniká ohledně postižených práv ex lege, z čehož vyplývá, že soudní exekutor jej za účastníka nemusí přibírat zvláštním rozhodnutím.²² Mezi projevy přiměřeného použití OSŘ v exekučním řízení můžeme řadit druhý případ účastenství manžela povinného tehdy, jsou-li k vydobytí závazku patřícího do společného jmění manželů postiženy majetkové hodnoty manžela povinného dle § 255 odst. 3 OSŘ.²³

Jak v nalézacím řízení, tak i v exekučním řízení se lze setkat s tzv. osobami zúčastněnými na řízení, které se stávají účastníky jen pro určitý úsek řízení, v němž se rozhoduje o jejich dílčím právu.²⁴ Vymezením okruhu účastníků exekučního řízení se zabývala i judikatura a shodné závěry dovodil i NS.²⁵

²¹ HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 70.

²² PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „*Exekuce ve světle novely exekučního řádu*“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

²³ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 172.

²⁴ Zde lze uvést jako příklad plátce mzdy povinného, peněžní ústav nebo i soudního exekutora, je-li rozhodováno o jeho nárocích na odměnu a náhradu hotových výdajů. HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 71.

²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 1999, sp. zn. 20 Cdo 91/99.

2. Zahájení exekučního řízení a jeho další průběh

Dříve než v následujících částech této kapitoly bude pojednáno o platné právní úpravě procesu zahajování exekucí, rozhodla jsem se v dále uvedeném textu představit charakter změn v OSŘ a EŘ, které byly provedeny zákonem č. 396/2012 Sb. Mým záměrem je vymezení hlavních důvodů novelizace. Vedle toho dále zmíním názory odpůrců, jež zazněly v průběhu schvalování zákona a vliv jejich argumentace na konečnou podobu zákona. To vše dle mého názoru přispěje k přehlednosti v problematice aktuální úpravy a umožní ji chápat v souvislostech.

2.1. Zákon č. 396/2012 Sb.

Poslední tzv. velká novela OSŘ a EŘ s účinností od 1. ledna 2013 zasáhla více či méně výrazným způsobem do různých oblastí právní úpravy těchto procesním předpisů. Při pokusu o vymezení motivů změn právní úpravy soudního výkonu rozhodnutí a práva exekučního lze nalézt několik důvodů. Za nejvíce zřejmý můžeme považovat záměr snížit finanční zátěž soudů, což plně koresponduje s uplatňováním politiky rozpočtové odpovědnosti.²⁶ Současně byla novela vedena snahou zabezpečit zrychlení a zefektivnění výkonu exekučních titulů prostřednictvím sjednocení jejich postupů. Zákonodárce provedenou změnou také reagoval na reálné využívání soudního výkonu rozhodnutí podle části šesté OSŘ, když při porovnání nápadu podaných návrhů zjistíme, že se počty exekucí vedených soudními exekutory zvyšují, zatímco nařízených soudních výkonů rozhodnutí ubývá, případně jejich počty zůstávají z dlouhodobého hlediska konstantní.²⁷ Co se týče obecného charakteru provedené novely, jde o další krok k většímu přesunu soudní agendy na soudní exekutory a rozšíření jejich rozhodovacích pravomocí, což je některými autory považováno za jev nikterak žádoucí při potřebě současného zachování záruk zákonitosti a právního státu.²⁸ Shodný trend lze vysledovat již ve změnách exekučního řádu provedených tzv. listopadovou střední novelou zákonem č. 286/2009 Sb., která se mimoto zaměřila i na zdůraznění ochrany účastníků řízení a třetích osob a eliminaci nepřiměřených zásahů do práv povinného.²⁹

Mezi hlavní prvky provedené novelizace patří omezení dvojkolejnosti ve vztahu právní úpravy soudního výkonu rozhodnutí a exekučního řízení, a změna soudního postupu při

²⁶ JÍCHA, Jan. O novelizovaných exekucích. *Právo & Byznys*, 2013, roč. 2, č. 4, s. 18. Programové prohlášení vlády Petra Nečase. [online] vlada.cz, 4. srpna 2010 [cit. 3. března 2014]. Dostupné na: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf>.

²⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a související zákony, PSP, sněmovní tisk 537, ASPI [databáze].

²⁸ HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 9-10.

²⁹ BENÍKOVÁ, Dagmar. Několik úvah nad připravovanou změnou exekučního řádu. *Bulletin advokacie*, 2010, roč. 2010, č. 6, s. 40.

nařizování exekuce. Podoba novely v průběhu projednávání doznala změn, na více místech slevila z vytyčených cílů a lze ji považovat za kompromisní řešení střetu různých zájmů. Některé navrhované proměny exekučního práva provedeny nebyly, jako příklad můžeme uvést pozměňovací návrh Senátu prosazující zavedení místní příslušnosti soudního exekutora, který byl v další fázi legislativního procesu poslanci zamítnut.³⁰

Podle právní úpravy platné do konce roku 2012 bylo pouze na volné úvaze oprávněného, který z procesních režimů pro vymození exekučního titulu si zvolí. Existence části šesté OSŘ vedle exekučního řádu znamenala dvojkolejnost úprav výkonu rozhodnutí shodující se ve vymezeném účelu, avšak za zákonem stanovených odlišných principů fungování. Problematická vymahatelnost práva v režimu soudního výkonu rozhodnutí spočívající v jeho nízké efektivitě vedla k úvahám o jeho zachování ve stávající podobě. Vládní návrh zákona č. 396/2012 Sb., provádějící změny OSŘ i EŘ obsahoval původně absolutní zrušení výkonu rozhodnutí prostřednictvím soudů s výslovně uvedenými výjimkami, a s výkonem všech ostatních rozhodnutí by se fyzické a právnické osoby musely obrátit na soudní exekutory.³¹ Co se týkalo pohledávek vykonávaných dle správní či daňové exekuce, alternativou vedení výkonu rozhodnutí správcem daně mohla napříště sloužit pouze exekutorská exekuce a nikoliv již soudní výkon rozhodnutí. Proti této verzi zrušení dvojkolejnosti se již v připomínkovém řízení s negativním postojem vyjádřilo ministerstvo financí, ministerstvo práce a sociálních věcí a ministerstvo zdravotnictví.³² Také při projednávání v dolní komoře Parlamentu ČR byl návrh kritizován a bylo požadováno zachování pravomoci soudu vykonávat všechny soukromoprávní pohledávky a zrušit dvojkolejnost jen v oblasti daňové agendy.³³ Na základě návrhu Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny byla nakonec novela OSŘ a EŘ schválena právě v poslanci preferované podobě a vládní návrh zákona tak fakticky ustoupil ze svého ambiciózního cíle zrušit soudní výkon rozhodnutí.

Veden snahou o výrazné zrychlení procesu exekuce původní návrh vládní novely dále počítal se zavedením tzv. registračního principu při zahájení exekučního řízení. Podle něj by prvním úkonem v řízení bylo provedení zápisu do rejstříku zahájených exekucí na základě podaného exekučního návrhu. Aniz by byl soudní exekutor ze strany soudu pověřen prováděním exekuce, mohl by okamžikem zápisu do rejstříku zjišťovat a postihovat majetek dlužníka. O

³⁰ SOKOL, Tomáš. Novela exekučního řádu. *Parlamentní magazín*, 2012, č. 10, s. 40.

³¹ Soudům by zůstal zachován výkon rozhodnutí ve věcech výchovy a péče o nezletilé, výživného, vyklizení nemovitostí s bytovou náhradou nebo některých pohledávek s cizím prvkem.

³² Ministerstva se obávala zrušení možnosti vést výkon rozhodnutí prostřednictvím soudů, protože bezvýsledné exekuce u soudního exekutora by pro ně znamenala povinnost hradit náklady exekuce. JÍCHA. O novelizovaných exekucích..., s. 19.

³³ Tamtéž s. 19.

začátku exekučního řízení by osoba povinného byla informována zasláním vyrozumění o zahájení exekuce. Tento režim zahájení exekučního řízení byl odůvodňován charakterem dosavadního soudního přezkumu při nařízení exekuce, při kterém se soud dle slov předkladatele omezuje pouze na kontrolu formálních náležitostí návrhu oprávněného. Kritika postupu soudů dále spočívala v tom, že fakticky při nařizování exekuce dochází k poskytování velmi neefektivní ochrany povinného, když soudy k nařizování přistupují mechanicky a případné námitky jsou zhojeny až v dalším řízení.³⁴ Dle důvodové zprávy by při „odbřemenění“ soudů od této agendy vznikl větší prostor pro rozhodování soudu v nalézacím řízení.³⁵ A co se týče exekučního řízení, mohl by se soud více zaměřit na oblast, kde poskytuje ochranu právům při rozhodování o opravných prostředcích proti vedené exekuci nebo v intenzivnějším výkonu dohledu nad exekuční činností jako celku.³⁶ Dalším důvodem odstranění stávajícího režimu byly zkušenosti s častým nedodržováním 15-ti denní pořádkové lhůty k nařízení exekuce ze strany soudu a další prodlevy související s doručováním usnesení o nařízení exekuce a vyrozuměním o jeho právní moci účastníkům řízení.³⁷ Při projednávání předloženého návrhu však zazněly obavy z možného zneužití pravomocí či svévole exekutorů a oslabení ochrany povinných, což vedlo k ustoupení z principu registračního a ve schválené podobě novely se prosadil princip pověřovací.³⁸ Podle něj je součinnost exekučního soudu při zahájení exekuce zachována, avšak s tím rozdílem, že napříště soud o nařízení nerozhoduje usnesením, proti kterému lze podat opravný prostředek, ale pouze pověřením k provedení exekuce, které ztrácí povahu rozhodnutí. S tím souvisí sjednocení opravných prostředků proti exekuci, kdy se v novelizované právní úpravě stal návrh na zastavení univerzální obranou proti neoprávněnému vedení exekučního řízení.

Kromě výše uvedených koncepčních změn dal zákon č. 396/2012 Sb. v OSŘ a EŘ vznik několika novým institutům. K těm nejdůležitějším lze řadit předžalobní výzvu, výkon rozhodnutí na opětující se plnění splatné v budoucnu, institut tzv. předražku, rejstřík zahájených exekucí či nové způsoby exekuce správou nemovitosti nebo pozastavením řídičského oprávnění. Dále novela přinesla propracovanější úpravu spojování exekucí nebo zrušení možnosti exekutorů sepisovat zápisy s doložkou k přímé vykonatelnosti a ponechala jim pouze pravomoc činit exekutorské zápisy o osvědčení skutkového děje nebo stavu věci. Nové úpravy se dočkala i

³⁴ PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „*Exekuce ve světle novely exekučního řádu*“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

³⁵ Soudy dle statistik nařizovaly až 900 tisíc exekucí ročně, což tvořilo až 25 % celkové soudní agendy. Tamtéž.

³⁶ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a související zákony, PSP, sněmovní tisk 537, ASPI [databáze].

³⁷ KORBEL, František, PRUDÍKOVÁ, Dana. Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 4.

³⁸ JÍCHA. O novelizovaných exekucích..., s. 20.

dražba členských práv v bytovém družstvu, která byla dříve kritizována³⁹ a provedené změny povedou k výhodnějšímu postavení věřitele i dlužníka.⁴⁰ V exekučním řádu došlo také v upřesnění terminologie a odstranění nesouladných ustanovení s jinými právními předpisy.⁴¹

2.2. Exekuční návrh

Jak již bylo uvedeno výše, exekuční řízení je ovládáno dispoziční zásadou, která se projevuje v možnosti oprávněného rozhodnout o zahájení exekučního řízení. Exekuční návrh je tak jedním z nutných předpokladů pro vedení exekuce. Mezi další podmínky, za kterých je možné zahájit řízení, řadíme existenci exekučního titulu a v něm uloženou povinnost dlužníka, kterou ani v uložené pariční lhůtě nesplnil dobrovolně. Pro nařízení exekuce, při současném splnění dalších zákonných náležitostí návrhu, postačuje pouze tvrzení oprávněného, že povinný neplnil dobrovolně. Zde můžeme poukázat na jistou odlišnost výkonu rozhodnutí či exekuce oproti řízení nalézacímu. Tam soud rozhoduje na základě tvrzených a současně mu prokázaných skutečností, které jsou postaveny na jisto při dokazování, zatímco při zahájení vykonávacího či exekučního řízení postačuje, když je oprávněným tvrzeno, že plněno nebylo a prokázání této skutečnosti není nutné. Na základě takto formulovaného návrhu soudní exekutor dále postupuje v řízení a až v momentu, kdy dojde k učinění kvalifikovaného návrhu, typicky osobou povinného, jenž prokáže, že plněno bylo, mohou nastat důsledky v podobě zastavení exekučního řízení.⁴²

Jednou z terminologických změn provedených novelou č. 396/2012 Sb. bylo zrušení pojmu *návrh na nařízení exekuce* a jeho nahrazení výrazem *exekuční návrh*. Je otázkou, zda výslovné upuštění slov „nařízení exekuce“ v označení podání oprávněného mělo korespondovat se zamýšleným registračním principem při zahajování exekuce, u kterého fáze nařizování exekuce odstraněním soudního přezkumu návrhu mizí či existuje velmi omezeně v podobě několika formální procesních kroků soudního exekutora, či zda se jedná jen o snahu čistšího a jednoduššího zákonné pojmosloví. Dle Hlavsy se jeví tato změna jako nadbytečná, vzhledem k tomu, že i podle současné právní úpravy při uplatňování principu pověřování, se dá stále hovořit o nařizování exekucí soudy.⁴³ Domnívám se, že novelou upravená terminologie je vhodnou změnou, která přispěje k větší srozumitelnosti EŘ. Co se týče otázky soudního

³⁹ K tomuto tématu se vyjadřoval bývalý prezident Exekutorské komory ČR Jiří Prošek v rozhovoru o novele EŘ. TROJANOVÁ, Lucie. Exekuce je prosazováním spravedlnosti. *Právní rádce*, 2012, roč. XX, č. 6, s. 62.

⁴⁰ DOLEŽALOVÁ, Lenka. Zásadní změny v exekučním řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 2012, č. 12, s. 29.

⁴¹ K terminologickým změnám: např. důsledné rozlišování mezi pojmy vedení a provedení exekuce, kdy vedení se používá pro souhrnné označení procesu od zahájení po skončení exekuce a provedení jen pro její realizační část. KORBEL. Velké změny exekučního práva..., s. 1.

⁴² PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „Exekuce ve světle novely exekučního řádu“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

⁴³ HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 73.

nařizování exekuce, jedná o otázku ne zcela jednoznačnou a vzhledem k proměnám zákonné úpravy zahájení a nařízení exekuce, je vhodné ji podrobit bližšímu rozboru. Mimo jiné i na tuto otázku se pokusím nalézt odpověď a zformulovat svůj názor v následujících kapitolách.

S podáním exekučního návrhu jsou spojeny významné právní důsledky. Prvním a výslovně uvedeným účinkem v § 35 odst. 2 EŘ je skutečnost, že dnem dojití návrhu exekutorovi je exekuční řízení zahájeno. Zde je vhodné připomenout, že podle právní úpravy před novelou zákonem č. 286/2009 Sb. bylo možné zahájit exekuční řízení také podáním, které bylo zasláno exekučnímu soudu. Od 1. listopadu 2009 lze návrh, s nímž zákon spojuje právní účinky zahájení řízení, adresovat výlučně vybranému soudnímu exekutorovi. V případě, kdy by byl návrh podán u exekučního soudu, tento soud jej neformálně postoupí uvedenému soudnímu exekutorovi.⁴⁴ Hypoteticky by se mohlo také stát, že exekuční návrh bude doručen jinému exekutorovi než tomu, který je v něm označen a jenž má být pověřen provedením exekuce. V této situaci by exekutor došlý návrh zaslal exekutorovi označenému v exekučním návrhu a opět by se jednalo o neformální postoupení.⁴⁵ V § 55b EŘ upravujícím základní pravidla při rozhodování exekutora je v odst. 4 upraveno zachování lhůty pro učinění úkonu v případě, že zákon stanoví povinnost uskutečnit právní úkon u exekutora a podání bude nesprávně adresováno exekučnímu soudu. Ohledně podání k jinému subjektu než exekučnímu soudu EŘ mlčí, z čehož můžeme dovodit, že například u exekučního návrhu adresovanému jinému exekutorovi, jak bylo naznačeno výše, by zachování lhůt zaručeno nebylo.

Další právní následek podání představuje vznik překážky litispendence, což znamená, že je vyloučeno vést pro totožné plnění více exekučních řízení. V § 35 odst. 4 EŘ nalezneme vyslovenou zásadu předstihu, která normuje pravidlo přednosti vést exekuci pro toho exekutora, který je v rejstříku zahájených exekucí zapsán jako první.⁴⁶ V právní úpravě platné do konce roku 2012 bylo stanoveno, že podá-li oprávněný více návrhů v téže věci, provede exekuci ten exekutor, kterého jejím provedením pověří soud. Hledisko směrodatné pro určení, který z exekutorů bude vést řízení, zůstalo stejné. To znamená, že i nyní záleží na pořadí doručení exekučních návrhů. Avšak od ledna 2013 byla provedena změna v tom směru, že o určení konkrétního exekutora nerozhoduje soud, ale kolize několika podaných návrhů je řešena dle pořadí zapsání do rejstříku zahájených exekuce. Pro úplnost a porovnání můžeme uvést, že jiné střety více exekučních řízení a jejich řešení je upraveno v zákoně č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy

⁴⁴ Dle názoru Hlavsy se za existenci této úpravy jedná spíše o nadbytečné prodlužování exekučního řízení z toho důvodu, kdy exekutor posléze soud bude kontaktovat ohledně vydání nařízení exekuce a pověření k jejímu vedení. HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 66.

⁴⁵ JIRMANOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 162.

⁴⁶ O tomto novém institutu pojednává samostatná kapitola 2.4.

souběžně probíhajících výkonu rozhodnutí. Zde se jedná o konkurenci exekučního řízení se soudním výkonem rozhodnutí, správní či daňovou exekucí, při nichž dochází k postižení týchž věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot povinného.

Den podání exekučního návrhu má vliv i na běh promlčecích lhůt a zánik práv vyplývajících oprávněnému z exekučního titulu. Zahájením řízení neběží promlčecí lhůta vymáhaného práva za podmínky, že oprávněný v řízení řádně pokračuje (§ 648 a § 654 OZ). Předchozí znění ustanovení § 35 v odst. 6 EŘ výslovně odkazovalo na shodnou aplikaci tohoto pravidla uplatňovaného při soudního výkonu rozhodnutí i v exekučním řízení. Od ledna letošního roku byl odst. 6 zrušen a uvedené účinky zahájení exekučního řízení lze nyní dovodit ze subsidiárního použití OSŘ.

2.2.1. Vztah soudního výkonu rozhodnutí, exekučního řízení a výkonu dle ZŘS

Jak již bylo ve zkratce uvedeno výše, novela OSŘ a EŘ provedená zákonem č. 396/2012 Sb. se výrazně dotkla vztahu soudního výkonu rozhodnutí a exekučního řízení tím, že vymezila některé druhy rozhodnutí a stanovila, v jakém procesním režimu je možné provést jejich nucený výkon. Takovým způsobem bylo provedeno omezení tehdejší tzv. dvoukolejnosti výkonu rozhodnutí.

Původní znění ustanovení § 251 OSŘ obsahovalo, že nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Obdobně tak bylo stanoveno i v § 37 odst. 2 EŘ. Vládou předložený návrh novely v § 251 OSŘ počítal s vložením dvou nových odstavců. Odstavec druhý měl uvést věci, ve kterých by soud mohl vést výkon a odstavec třetí normoval povinnost soudu odmítnout všechny návrhy ohledně jiných případů. Dle odst. 2 mohl být veden výkon, jen týkal-li se rozhodnutí o výchově nezletilých dětí [písm. a)], návrhu na vyklizení bytu nebo místnosti se zajištěním bytové náhrady [písm. c)],⁴⁷ předběžných opatření vydaných podle § 76b OSŘ týkajících se domácího násilí [písm. d)], rozhodnutí orgánů Evropských společenství [písm. e)] nebo cizího rozhodnutí [písm. f)]. V písm. b) tohoto ustanovení byla uvedena rozhodnutí ve věcech výživného nebo příspěvku na výživu a úhradu některých náhrad neprovdané matce. Pouze u této kategorie věcí bylo předpokládáno zachovat oprávněnému možnost volby mezi výkonem rozhodnutí dle části šesté OSŘ a exekučním řízením dle EŘ [§ 251 odst. 2 písm. b) OSŘ ve spojení s § 37 odst. 2 písm. b)

⁴⁷ Pokud by se jednalo o exekuční titul pro vyklizení bytu nebo místnosti bez zajištění bytové náhrady, zde by byla dána pravomoc pouze soudního exekutora. Nutnost tohoto rozlišování platila pouze do konce roku 2013, protože s účinností OZ od 1. ledna 2014 odpadá při vyklizení povinnost zajistit bytovou náhradu a tyto výkony rozhodnutí mohou být prováděny v režimu exekučního řádu. PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „*Exekuce ve světle novely exekučního řádu*“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

EŘ]. Co se týče změny ustanovení § 37 EŘ ve vztahu k omezení dvoukolejnosti, ve svém odst. 2 byly výslovně uvedeny případy, které nelze v exekučním řízení vykonávat a s kterými je třeba se obrátit na soud. Současně zde byla zakotvena jedna výjimka týkající se cizích rozhodnutí, u nichž bylo vydáno prohlášení vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu EU nebo mezinárodní smlouvy nebo rozhodnuto o uznání.

V této podobě zákon legislativním procesem neprošel, jelikož potřebnou většinu nalezla varianta zrušit dvoukolejnost jen u rozhodnutí, u nichž je možné současně vést výkon podle SŘ či DŘ. Od 1. ledna 2013 tak bylo možné v § 251 odst. 2 OSŘ nalézt oproti návrhu změněné písm. b), které znělo „nejde-li o exekuční titul, který lze vykonat podle správního řádu nebo daňového řádu“. Tato formulace vložená do původního vládní předlohy zákona způsobila jisté pochybnosti ohledně výkladu a skutečné podoby dvoukolejnosti.⁴⁸ Záhy po účinnosti novely bylo jasné, že v nejbližší době bude nutné ustanovení pro jeho složitý výklad novelizovat. I přes určitou nejednoznačnost bylo potřeba § 251 OSŘ vyložit tak, že civilní soudy mohou vykonávat jakékoliv rozhodnutí, která nejsou daňovým nebo správním exekučním titulem a že toto ustanovení přímo zakazuje správním orgánům obrátit se s výkonem jejich exekučních titulů na soud.⁴⁹ ⁵⁰ Současně jim však zůstává možnost podat návrh k soudnímu exekutorovi podle EŘ.

S účinností od 1. ledna 2014 byly v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva provedeny změny několika předpisů zákonem č. 303/2013 Sb., mezi nimi byl novelizován i EŘ. Do znění OSŘ současně zasáhla tzv. harmonizační novela zákonem č. 293/2013 Sb., která mimo jiné pozměnila znění § 251 OSŘ a upřesnila omezenou dvojkolejnost výkonu rozhodnutí a exekučního řízení. Vymezení jejich vzájemného vztahu je nyní upraveno tak, že dle EŘ mohou být vykonávány všechny exekuční tituly vyjma výslovně uvedených v ustanovení § 37 odst. 2 písm. b), u kterých lze vést pouze soudní výkon rozhodnutí.⁵¹ V OSŘ pak je stanoveno, že soud vykonává všechna rozhodnutí s výjimkou těch, která se vykonávají ve správním nebo daňovém řízení.

⁴⁸ V odborné literatuře se bylo možné setkat s názorem, že novelou bylo provedeno zrušení dvoukolejnosti a soudy mohou vykonávat jen rozhodnutí uvedená v § 251 odst. 2 OSŘ. Viz např. DOLEŽALOVÁ. Zásadní změny..., s. 28.

⁴⁹ HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 66. SVOBODA, Karel. Problémy související s posílením „exekutorské“ exekuce. *Soudní rozhledy*, 2013, roč. 19, č. 1, s. 6.

⁵⁰ Ne všechna rozhodnutí správních úřadů mohou být exekučním titulem v daňové či správní exekuci, jako příklad můžeme uvést rozhodnutí zdravotní pojišťovny. Tehdy lze uvažovat o tom, že by jej mohl vykonávat také soud podle OSŘ. PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „*Exekuce ve světle novely exekučního řádu*“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

⁵¹ Jde o rozhodnutí o péči o nezletilé děti, ve věcech ochrany proti domácímu násilí, orgánů EU nebo cizí rozhodnutí. Opět je ve prospěch režimu dle EŘ uvedena výjimka u cizích rozhodnutí a nově i u rozhodnutí o výživném na nezletilé děti, pokud u nich bylo vydáno prohlášení vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu EU nebo mezinárodní smlouvy nebo rozhodnuto o uznání.

Harmonizační novela OSŘ souvisí s přijetím zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který s účinností od 1. ledna 2014 upravuje řízení vykazující procesní odlišnosti od řízení sporného.⁵² V OSŘ nalezneme právní úpravu použitelnou pro sporná řízení a subsidiárně i pro zvláštní řízení, nestanoví-li ZŘS jinak. Co se týče samotné problematiky výkonu rozhodnutí, nastává od ledna situace, kdy musíme reflektovat úpravu současně ve třech právních předpisech – v OSŘ, EŘ a nově v ZŘS. Vztah předpisů vymezují ustanovení § 1 odst. 2 ZŘS a § 52 odst. 1 EŘ, z nichž dovodíme, že obecnou právní úpravu nalezneme v části šesté OSŘ, zatímco oba speciální předpisy upravují zvláštnosti, které mají přednostní použití.⁵³ ZŘS obsahuje primárně úpravu nalézacího řízení u vymezených zvláštních druhů řízení, mimo to i vlastní výkon rozhodnutí ve věcech ochrany proti domácímu násilí a péče soudu o nezletilé, jež dříve upravoval OSŘ.

2.2.2. Náležitosti exekučního návrhu a jeho přílohy

Exekuční návrh je procesní úkon adresovaný soudnímu exekutorovi, jenž představuje nezbytný podklad pro zahájení exekučního řízení. Dle § 37 odst. 1 EŘ jej podává oprávněný nebo ten, kdo prokáže, že na něho přešlo nebo bylo převedeno právo obsažené v exekučním titulu. Co se týká obsahových náležitostí návrhu, jako pro jiná podání účastníků řízení, se na něj vztahuje § 42 odst. 4 OSŘ, které vymezuje obecné náležitosti podání. Podle něj musí být z podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo jen činí, které věci se týká a co sleduje, dále musí být podepsáno a datováno. Tyto požadavky podání a také speciální obsahové náležitosti exekučního návrhu nalezneme v ustanovení § 38 EŘ. Na prvním místě je uvedena povinnost v návrhu označit soudního exekutora, který má být pověřen vedením exekuce, včetně uvedení jeho sídla. Potřebné informace můžeme zjistit ze seznamu exekutorů vedeného Exekutorskou komorou ČR, jakožto stavovskou organizací tohoto svobodného právnického povolání.⁵⁴ Ten, kdo návrh podává, musí uvést účastníky řízení. Jedná-li se o fyzické osoby, svou povinnost navrhovatel splní uvedením jména či jmen, příjmení osob, místem jejich trvalého pobytu nebo místem pobytu na území ČR podle druhu pobytu cizince, případně také uvedením jejich rodných čísel nebo dat narození, jsou-li mu tyto údaje známy. V případě účastníka, právnické osoby, jsou náležitostí podání obchodní firma nebo název, sídlo a identifikační číslo. V návrhu musí být přesně identifikován exekuční titul, což zahrnuje označení toho, kdo tento titul vydal či sepsal, datum jeho vydání a číslo jednací

⁵² WINTEROVÁ, Alena. K připravovaným změnám v civilním procesu (kritické a jiné poznámky). *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 23 – 24, s. 837.

⁵³ SMOLÍK. In SVOBODA (ed). *Občanský soudní řád...*, s. 831.

⁵⁴ Soudní praxe dovodila vázanost soudu návrhem oprávněného k nařízení exekuce, což se týká i označení exekutora, který má být pověřen k jejímu vedení. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. března 2002, sp. zn. 14 Co 211/2002.

nebo spisovou značku. Dále musí být v návrhu uvedena závazně stanovená povinnost dlužníka plynoucí mu z exekučního titulu. Oprávněný může stanovit rozsah vymáhané povinnosti, pokud například povinný určitou část splnil dobrovolně nebo oprávněný požaduje pouze jistinu bez příslušenství.⁵⁵ Popřípadě mohou být v návrhu označeny důkazy, kterých se oprávněný dovolává.

Co se týká formy exekučního návrhu, může být podán v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě nebo telefaxem dle přiměřeného použití § 42 OSŘ. Pokud je návrh učiněn telefaxem či v elektronické podobě bez podepsání uznávaným elektronickým podpisem, musí být ve lhůtě tří dnů doplněn předložením jeho originálu nebo písemným podáním shodného znění. K podáním, která nebyla v této zákonné lhůtě doplněna, exekutor nepřihlíží.

Povinnou přílohou exekučního návrhu je stejnopis nebo úředně ověřená kopie exekučního titulu. Obligatorně musí být na titulu vyznačena doložka vykonatelnosti, to neplatí u notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, kde je vykonatelnost povinnosti obsažena již v notářem sepsané dohodě, když povinný neplní řádně a včas. NS ve svých rozhodnutích konstantně uvádí, že splnění předpokladu formální vykonatelnosti se posuzuje ke dni, kdy návrh na nařízení exekuce došel exekutorovi, což plně odpovídá povinnosti doložit k návrhu exekuční titul opatřený potvrzením o jeho vykonatelnosti.⁵⁶ Pro úplnost je třeba uvést, že podle novelizovaného znění § 38 odst. 2 EŘ není třeba originál exekučního titulu přikládat v případě, kdy jej vydal exekuční soud. Toto pravidlo v období od 1. ledna do konce roku 2013 bylo vypuštěno, z čehož můžeme dovodit, že originál exekučního titulu musel být v té době obligatorní přílohou všech návrhů.

2.2.3. Exekuční titul

Důležitým podkladem pro výkon rozhodnutí nebo exekuci je autoritativní rozhodnutí orgánu, který je zákonem oprávněn k jeho vydání, obsahující povinnost dlužníka plnit, tj. dát, konat, zdržet se, strpět. Vedle toho může být titulem pro výkon rozhodnutí listina, v níž se povinný dobrovolně zavázal ke splnění povinnosti a souhlasil s nuceným výkonem pro případ, že se tak ve stanovené lhůtě nestane.⁵⁷ Soudnímu výkonu rozhodnutí či exekučnímu řízení tak předchází vždy nějaké jiné řízení či dohoda stran, v němž je závazně stanovena existence určité povinnosti k plnění. Pouze zákon určuje, co může být exekučním titulem a vymezuje tak okruh rozhodnutí či jiných aktů, jež představují nezbytný předpoklad pro nařízení exekuce.

⁵⁵ JIRMANOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 202.

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2006, sp. zn. 20 Cdo 1105/2005, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2009, sp. zn. 20 Cdo 3064/2007.

⁵⁷ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 208.

V ustanovení § 40 odst. 1 EŘ nalezneme výčet exekučních titulů, který na základě jeho písm. f) není uzavřeným a umožňuje vykonat i jiné tituly, stanoví-li tak zákon, mezinárodní smlouva nebo předpis evropského práva. Výslovně EŘ uvádí, že titulem pro exekuci je vykonatelné rozhodnutí soudu, exekutora nebo jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek, dále vykonatelný rozhodčí nález, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu, vykonatelné rozhodnutí orgánu veřejné moci jako jsou například platební výměry, výkazy nedoplatků ve věcech daňových, nemocenského či sociálního zabezpečení.⁵⁸ Nezbytnou vlastností exekučních titulů je jejich formální a materiální vykonatelnost. Pojmem vykonatelnost se rozumí vlastnost rozhodnutí spočívající v přímé vynutitelnosti uložené povinnosti státní mocí nebo s jejím dohledem.⁵⁹ Zatímco formální vykonatelnost znamená marné uplynutí lhůty k plnění, kterou osvědčuje tzv. doložka vykonatelnosti, materiální vykonatelností se rozumí splnění obsahových náležitostí rozhodnutí vymezených v § 261a OSŘ. Podle něj musí rozhodnutí obsahovat přesné označení oprávněného a povinného, nepochybné určení práv a jim odpovídajících povinností včetně jejich rozsahu, současně také přesné určení lhůty k plnění. Náročnost posouzení, zda exekuční titul splňuje podmínky materiální vykonatelnosti, značí existence bohaté judikatury k této problematice, zejména u rozhodnutí ukládajících nepeněžitá plnění.⁶⁰ Nedostatek spočívající v neexistenci některého z druhů vykonatelnosti je důvodem, pro který musí být exekuce zastavena (§ 268 odst. 1 písm. a) OSŘ).

2.2.4. Oprava a doplnění exekučního návrhu, zamítnutí exekučního návrhu

Poslední velkou novelou EŘ došlo ke změně procesního postupu v situaci, kdy podaný exekuční návrh nesplňuje všechny náležitosti stanovené ustanovením § 38 EŘ. Důvodová zpráva uvádí, že tak dochází ke sjednocení s úpravou obsaženou v OSŘ, když se nyní rozhoduje o odmítnutí a zamítnutí takového podání. Do konce roku 2012 platilo, že exekuční soud sám nebo na návrh exekutora z důvodu podání vadného návrhu exekuční řízení zastavil. Mimoto došlo i k další změně v tom směru, že nyní o následcích vad podání rozhoduje soudní exekutor, a nikoli již exekuční soud.

Jestliže dojde exekuční návrh, jenž nemá všechny zákonné náležitosti nebo je nesrozumitelný či neurčitý, vyzve soudní exekutor usnesením ve lhůtě 15 dní od doručení

⁵⁸ Od ledna 2013 byla exekutorům odebrána pravomoc sepisovat zápisy se svolením k vykonatelnosti dle ustanovení § 78 EŘ, i tak jsou tyto zápisy sepsané do konce roku 2012 způsobilým exekučním titulem. HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 79.

⁵⁹ WINTEROVÁ. *Civilní právo...*, s. 294.

⁶⁰ Například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2004, sp. zn. 20 Cdo 965/2003 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2004, sp. zn. 20 Cdo 1119/2004.

oprávněného, aby jej ve stanovené lhůtě opravil nebo doplnil a současně ho poučí, jakým konkrétním způsobem má dojít k odstranění vad návrhu. Lhůtu pro opravu či doplnění stanoví exekutor. Jedná se tedy ve smyslu § 55 OSŘ o lhůtu soudcovskou, která má zpravidla alespoň 10 dní.⁶¹ Dle ustanovení § 39 odst. 2 exekutor rozhodne usnesením o odmítnutí návrhu, pokud ve stanovené lhůtě nejsou vady odstraněny a v řízení pro tento nedostatek nelze pokračovat nebo není-li k návrhu přiložen exekuční titul. O tomto následku musí být oprávněný ve výzvě poučen. Proti tomuto usnesení exekutora není dle § 202 odst. 1 písm. d) OSŘ přípustné odvolání.

Může nastat situace, kdy přestože byl podán bezvadný exekuční návrh nebo návrh, který původně vady měl, avšak ty byly ve lhůtě řádně zhojeny, nebudou splněny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce. Tyto podmínky spočívající například v ověření formální a materiální vykonatelnosti exekučního titulu, pravomoci orgánu k jeho vydání, či zda právo v něm obsažené není prekludováno, má povinnost zkoumat exekutor. Jedná se o přezkum věcných předpokladů pro vedení exekuce, které podle právní úpravy do roku 2012 mohl posuzovat pouze soud.⁶² Dříve náleželo soudnímu exekutorovi provádět pouze kontrolu formálních náležitostí návrhu, tzn. přezkoumat určitost a srozumitelnost návrhu, jeho obsahové náležitosti, zda je přiložen exekuční titul, případně jiné listiny. Po novele došlo k rozšíření pravomocí exekutora na úkor soudu, protože usoudí-li exekutor, že předpoklady pro vedení exekučního řízení nejsou splněny, exekuční návrh v zákonné lhůtě 15 dní od jeho doručení či od podání opraveného podání usnesením zamítne a současně rozhodne o nákladech exekuce (§ 90 EŘ a § 13 odst. 4 ET).

2.3. Spojování exekucí

Výše nákladů exekučního řízení, potažmo odměn exekutorů, byla v posledních letech častým tématem a objektem kritiky z různých míst odborné či laické veřejnosti. Zejména případy dlužníků s více žalovanými dluhy jsou oblastí, kterou lze považovat za nejčastěji mediálně kritizovanou pro zbytečný nárůst nákladů exekuce. Jednou z variant pro docílení nižších nákladů exekuce u těchto dlužníků je slučování jednotlivých řízení.⁶³ Podnět uplatňovat spojování exekucí v co nejširší míře v případech, kde k tomu jsou splněny objektivní podmínky, vzešel i od ÚS. Ve svém nálezu se k této problematice vyjádřil následovně: „Přestože soudnímu exekutorovi žádný právní předpis nepřikazuje, aby věci, které spolu po všech stránkách souvisejí, spojil, je takový postup z důvodu hospodárnosti řízení (§ 112 OSŘ) i z důvodů minimalizace zásahů do

⁶¹ JIRMANOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 205.

⁶² KUČERA, Zdeněk. In KASÍKOVÁ, Martina (ed). *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 166.

⁶³ Další možností může být například úprava sazeb v ET.

základního práva na vlastnictví povinného nanejvýš žádoucí.⁶⁴ Nato EK ČR reagovala vydáním doporučujícího pokynu exekutorům k širšímu využívání institutu spojování exekucí, který byl dle slov bývalého prezidenta komory Jiřího Proška většinou exekutorů respektován.⁶⁵ Spojování exekucí do konce roku 2012 mohlo probíhat při subsidiárním použití § 112 OSŘ.⁶⁶

Teprve až s účinností novely od ledna 2013 se spojování exekucí dočkalo zákonné úpravy přímo v EŘ. Smyslem provedené změny bylo snížit náklady exekuce a zajistit tak ex lege finančně šetrnější přístup k dlužníkům, a současně zkoncentrovat exekuční řízení vedená proti jednomu povinnému do rukou jednoho exekutora, aby již zjištěné relevantní informace nemusely být vyhledávány opětovně.⁶⁷ V ustanovení § 37 odst. 3 EŘ je upraveno zákonné spojování, pro něž je potřebná tzv. trojjedinnost v podobě podání dalšího exekučního návrhu týměž oprávněným proti témuž povinnému u stejného exekutora, a to bez omezení co se týče výše vymáhané pohledávky. Pokud je splněna také podmínka zahájení nového exekučního řízení dříve, než zanikne oprávnění exekutora k vedení předchozí exekuce, dochází ke dni podání nového návrhu ke spojení exekucí ex lege, tj. bez potřeby podání návrhu či rozhodování o spojení. Výčet případů, kdy exekutorovi zaniká oprávnění k vedení exekuce, nalezneme v § 51 EŘ. Z něj dovodíme, že ke spojení exekucí může dojít např. dříve, než nabude právní moci usnesení o vyloučení exekutora, o zastavení exekuce či rozhodnutí o změně exekutora dle § 44b EŘ. Zákonné spojení exekucí nastane také, dokud nejsou pohledávka, její příslušenství a náklady exekuce zcela vymoženy. Jako další příklady zániku oprávnění k vedení exekuce, které mohou ovlivnit případné spojení exekuce, lze uvést zánik exekutorského úřadu nebo rozhodnutí o pozastavení výkonu exekutorského úřadu dle § 15 EŘ.⁶⁸ Zákonné spojení exekucí se projeví jen na výši jejich nákladů a nemá vliv na procesní účinky důležité pro řešení souběhu více probíhajících výkonů rozhodnutí dle zákona č. 119/2001. Sb., a tedy nově připojené návrhy nepřebírají vlastnosti dříve zahájených řízení.⁶⁹ I přes splnění všech stanovených podmínek, je předpokládána možnost vyloučit spojené exekuce k samostatnému řízení, o čemž exekutor může rozhodnout v zájmu hospodárnosti. O tomto postupu lze uvažovat např. v případě, kdy v dříve zahájeném řízení lze očekávat vyhovění návrhu na zastavení či odkladu exekuce.

Dalším druhem spojování exekucí je spojení učiněné na návrh povinného, jehož úpravu normuje ustanovení § 37 odst. 4 EŘ. O návrhu ke spojení více exekucí téhož dlužníka rozhoduje

⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 7. června 2011, sp. zn. II. ÚS 2780/11.

⁶⁵ TROJANOVÁ. Exekuce je prosazováním..., s. 63.

⁶⁶ KONEČNÁ, Petra. Právní úprava spojování exekučních řízení. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č. 1, s. 52.

⁶⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a související zákony, PSP, sněmovní tisk 537, ASPI [databáze].

⁶⁸ JIRMANOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 198.

⁶⁹ PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „Exekuce ve světle novely exekučního řádu“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

exekuční soud. Může jít o situaci, kdy tentýž oprávněný má vůči jedinému dlužníku více různých pohledávek, jejichž řízení jsou vedena několika exekutorskými úřady, anebo když další oprávněný, na něhož byla postoupena pohledávka povinného, vymáhá tuto pohledávku u soudního exekutora, kde jsou již vedena jiná řízení povinného. Soud návrhu povinného vyhoví, pokud je oprávněným osoba, jež byla věřitelem povinného v době vzniku vymáhaného dluhu, nebo její právní nástupce, dále je-li předmětem spojovaných řízení vymožení pohledávky nepřevyšující částku 10 000 Kč bez příslušenství a jsou-li proti povinnému vedena alespoň dvě exekuční řízení. Nebude-li vyhovovat byť jeden předpoklad, soud rozhodne o zamítnutí návrhu a řízení nespojí. Přestože novela vyhověla požadavku umožnit spojení více exekucí a snížit tak jejich náklady, lze se domnívat, že počet případů úspěšného spojení na návrh nebude vysoký a praktické využití institutu nenaplní očekávání. Charakter stanovených podmínek cílí pouze na typy pohledávek například dopravních podniků u „černých pasažérů“. Omezení v podobě výše vymáhané částky vylučuje užití návrhového spojení u povinných nacházejících se v tzv. dluhové spirále, kterým by úspora v podobě placení jen jedné nákladů exekuce také jistě ulehčila.⁷⁰ Lze namítnout, že na tyto případy pamatuje zákonné spojování, což můžeme považovat za vhodný protiargument do chvíle, kdy si představíme situaci, že věřitelé nezávisle na sobě či cíleně vyberou pro vymáhání nebagatelních pohledávek různé exekutory. Po přezkoumání zákonných požadavků zjistíme, že zde pro žádný z druhů sloučení nejsou splněny předpoklady a exekuční soud v takovém případě návrh povinného na spojení exekucí zamítne. Vzhledem k tomuto omezenému využití institutu považuji za vhodné provést *de lege ferenda* změnu nastavených zákonných podmínek v tom směru, aby se návrhové spojování exekucí vztahovalo na všechny pohledávky bez ohledu na jejich výši. Nutno připustit, že takové řešení může být spojeno s následnými obtížemi v podobě administrativní složitosti při realizaci spojení či rozhodování o nákladech exekutora, kterému byla věc odejmuta, avšak na druhou stranu i při splnění zákonných podmínek existuje v konkrétním případě možnost vyluky spojení odůvodněná hospodárností.⁷¹

O spojení exekucí na návrh soud rozhoduje usnesením, ve kterém určí exekutora pověřeného k vedení sloučených řízení a současně druhému exekutorovi, jemuž je věc odňata, přizná náhradu účelně vynaložených nákladů. Pokud je u jednoho soudního exekutora vedeno několik řízení proti témuž povinnému více oprávněnými, soud usnesením určí spojení řízení.⁷²

⁷⁰ Spolu s pojmem *dluhová past* se takto označují situace, kdy dlužník není schopen splácet své závazky a situaci řeší dalším půjčením peněz, aby mohl zaplatit splátky svých starších půjček. Z řady studií a projektů vyplývá, že dluhovou pastí jsou nejvíce ohroženy nízké příjmové skupiny obyvatel a v posledních letech stále více zasahuje i střední vrstvu populace. MUSÍLKOVÁ, Martina, DOUBRAVOVÁ, Dagmar, ŠTERN, Pavel. *Boj s předlužeností musí najít reálné obrysy. Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 19, s. 717.

⁷¹ KONEČNÁ. *Právní úprava spojování...*, s. 56.

⁷² JIRMANOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 199.

Také u tohoto druhu spojení je zakotvena možnost návrhu nevyhovět a řízení nespojit, a to z důvodu hospodárnosti nebo jak uvádí zákon, pokud se tato řízení ke spojení zjevně nehodí.

2.4. Rejstřík zahájených exekucí

Od ledna 2013 byl novelou zřízen rejstřík zahájených exekucí, jakožto neveřejný elektronický seznam, jehož úpravu nalezneme v ustanovení §§ 35a a 35b EŘ. Ve vládou zamýšleném zavedení registračního principu při zahajování exekucí by tento registr hrál klíčovou roli, neboť od momentu zapsání zákonem stanovených skutečností by exekutor mohl zjišťovat a postíhovat majetek dlužníka.⁷³ Při současném zachování soudního pověřování exekutora tak rejstřík zahájených exekucí plní funkci vnitřního informačního systému mezi soudy a soudními exekutory. Je provozován a spravován Ministerstvem spravedlnosti a obsahuje zákonem stanovené údaje o exekučních řízeních zahájených po 1. lednu 2013. Kromě ministerstva do něj má přístup také EK ČR, soudy a soudní exekutoři, kteří do něj potřebné údaje zapisují způsobem umožňujícím dálkový přístup, a to buď přímo, nebo prostřednictvím webového formuláře při podání žádosti o pověření soudu.

Přestože původní záměr vlády ohledně vedení rejstříku nebyl naplněn, jeho zavedení můžeme vnímat jako prospěšné, protože napomůže přehlednosti při vedení exekučních řízení. Pomocí tohoto registru exekucí lze efektivně kontrolovat negativní podmínky řízení, tj. překážku *rei iudicatae* či *litispendenci*. Současně dle důvodové zprávy má rejstřík přispět k řádnému výkonu státního dohledu a obecného dozoru nad činností soudních exekutorů.

Exekuční řád v ustanovení § 35b odst. 1 vymezuje údaje, které jsou v rejstříku vedeny. Patří mezi ně označení exekutora, u kterého bylo exekuční řízení zahájeno, a označení exekutora, jenž řízení vede nebo vedl, je-li odlišný od exekutora, který jej zahájil. Registr dále obsahuje spisovou značku řízení, identifikaci exekučního titulu, osoby oprávněného a povinného. Také v něm nalezneme předmět exekučního řízení, tj. označení povinnosti, která má být exekucí vymožena. Co se týče časových údajů, je evidováno datum zahájení a skončení exekučního řízení, a z pohledu povinného velice významný moment, tzv. doložka provedení exekuce⁷⁴. Jejím vyznačením se exekuční řízení překlápí do své realizační fáze. Ta nastává jednak uplynutím 30-ti denní lhůty od doručení výzvy k plnění povinnému dle § 46 odst. 6 EŘ, a dále nabytím právní moci rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce, což jsou skutečnosti mající dle § 52 odst. 3 EŘ

⁷³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a související zákony, PSP, sněmovní tisk 537, ASPI [databáze].

⁷⁴ Shodné účinky jako tato doložka mělo do konce roku 2012 vyrozumění o právní moci usnesení o nařízení exekuce, jež bylo doručováno účastníkům řízení.

stejně právní účinky jako právní moc usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí dle OSŘ.⁷⁵ V rejstříku jsou zaznamenány i provozní údaje o zápisu výše uvedených údajů, tak aby mohly být zpětně dohledány osoby, které při jejich vkládání učinily případné chyby.

Přestože zákon v § 35a odst. 2 EŘ výslovně uvádí, že údaje jsou do rejstříku zapisovány soudy nebo soudními exekutory, jsou informace doplňovány hlavně ze strany exekutorů, a to prostřednictvím podání elektronické žádosti soudu o pověření vedením exekuce na schváleném webovém formuláři, ze kterého se prvotní informace o exekuci vyplývající z exekučního návrhu samy zaznamenají v rejstříku.⁷⁶ Další údaje reflektující následný průběh exekučního řízení jsou také vkládány přímo exekutory. Od momentu skončení exekuce, jsou data v rejstříku uchovávána po dobu 25 let.

V porovnání s již několik let existující databází, Centrální evidencí exekucí spravovanou EK ČR, není rejstřík zahájených exekucí přístupný veřejnosti.⁷⁷ Jako veřejný seznam informací týkajících se exekučního řízení je koncipována CEE, jejíž právní úpravu nalezneme v § 125 EŘ a dále na něj navazující vyhlášce ministerstva č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí. V registru se evidují vyrozumění o zahájení exekuce podle § 44 EŘ po vyznačení doložky provedení exekuce, pravomocná usnesení o zastavení a odkladu exekuce, dražební vyhlášky a oznámení dražebního roku. Všechny zapisované údaje jsou vymezeny vyhláškou, která také upravuje zpoplatnění každého poskytnutí požadovaných údajů z evidence v závislosti na jejich počtu. CEE je tak vystavěna na bázi placeného přístupu, když i za vydání výpisu či potvrzení o tom, že určitý údaj v evidenci není zapsán, náleží EK ČR odměna ve výši 50 Kč za každou stránku.

Vyhláška ministerstva ve svém § 3 stanovuje pro provádění zápisů zaznamenávaných údajů lhůty. Skutečnosti vyplývající z vyrozumění o zahájení exekuce pověřený soudní exekutor zapíše do 3 dnů poté, co byla v rejstříku zahájených exekucí vyznačena doložka provedení exekuce. Pokud jde o usnesení o zastavení či odkladu exekuce, údaje o právní moci rozhodnutí se zapíší do 3 dnů poté, kdy se o jejich nabytí exekutor dozvěděl. Dražební vyhlášky a oznámení dražebního roku se vkládají do 3 pracovních dnů od jejich vydání. Zápis ostatních údajů exekutor provádí do 5 pracovních dnů poté, co se o nich dozvěděl. Současně je stanovena povinnost exekutora

⁷⁵ Je třeba připomenout, že se v tomto případě jedná o návrh na zastavení exekuce podaný ve lhůtě dle § 46 odst. 6 EŘ, tedy ve lhůtě 30-ti dní k dobrovolnému plnění, jelikož pouze tento návrh způsobuje odkladný účinek exekuce do doby, než je o něm pravomocně rozhodnuto. KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 171.

⁷⁶ Tamtéž, s. 168.

⁷⁷ Centrální evidence exekucí byla spuštěna ke dni 19. února 2009 na webové adrese www.ccecr.cz a veřejnosti zpřístupněna od 1. března 2009. ŽÍTEK, Karel. *Centrální evidence exekucí slouží, veřejnost ji pozná od 1. března* [online]. konkursni-noviny.cz, 25. února 2009 [cit. 10. března 2014]. Dostupné na <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/centralni-evidence-exekuci-slouzi-verejnost-ji-pozna-od-1-brezna>>.

odstranit všechny údaje o exekučním řízení bez zbytečného odkladu po uplynutí 15 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o skončení exekuce.

2.5. Pověření soudního exekutora a nařízení exekuce

Přestože vládní návrh zákona předpokládal zavedení tzv. registračního principu při zahájení exekučního řízení, kterým by bylo zcela odstraněno soudní nařizování exekuce, k takto radikální změně nedošlo a pověřování exekutora k vedení exekuce soudem bylo v určité podobě zachováno.

Dnem podání exekučního návrhu dochází k zahájení řízení. Jestliže není nutné vyzvat oprávněného k jeho opravě či doplnění a exekutor při přezkoumávání věcných předpokladů k vedení exekuce nerozhodne o zamítnutí návrhu dle § 39 odst. 3 EŘ, počíná okamžikem doručení návrhu běžet 15-ti denní pořádková lhůta k podání žádosti o pověření a nařízení exekuce. V případě, že podání oprávněného nesplňuje všechny zákonem stanovené náležitosti a je nutné jej opravit či doplnit, je dle § 43a odst. 1 EŘ pro počátek běhu lhůty rozhodující den, kdy byl exekutorovi doručen formálně bezvadný návrh. Co se týče charakteru stanovené lhůty, jde o lhůtu procesní, pro niž platí, že je zachována, pokud je nejpozději patnáctý den žádost se všemi přílohami elektronicky odeslána exekučnímu soudu, případně je odevzdána orgánu, který je povinen ji doručit.⁷⁸

O pověření k vedení exekuce žádá exekutor u věcně a místně příslušného exekučního soudu, jehož určení není povinnou náležitostí exekučního návrhu a rozhoduje o ní v souladu se zákonem exekutor. Podle § 45 odst. 1 EŘ je věcná příslušnost v prvním stupni svěřena okresním soudům, které mimo jiné zákonem stanovené případy dále rozhodují o návrzích na odklad a zastavení exekuce.⁷⁹ Místní příslušnost se odvíjí od určení obecného soudu povinného, kterým je, jde-li o fyzickou osobu, soud, v jehož obvodu má povinný místo svého trvalého pobytu, popřípadě místo pobytu na území České republiky v závislosti na druhu pobytu cizince. Podle právní úpravy platné do konce roku 2012 byla místní příslušnost soudu odvislá od skutečného bydliště dlužníka. Lze se domnívat, že provedená změna přináší zjednodušení postupu v tom směru, že exekutorovi pro určení příslušného soudu postačuje nahlédnout do centrální evidence obyvatel.⁸⁰ Odpadají také případné průtahy řízení spojené s rozhodováním o uplatněné námitce místní nepřislušnosti soudu, jestliže povinný bydlí mimo obvod okresního soudu, v němž má

⁷⁸ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 248.

⁷⁹ HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 95.

⁸⁰ KASÍKOVÁ, KUČERA. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 284.

hlášen trvalý pobyt.⁸¹ Pokud je povinný právníkem osobou, příslušný soud je stanoven podle místa jeho sídla. Není-li možné určit místní příslušnost podle výše uvedeného, je v daném případě exekučním soudem ten, v jehož obvodu má povinný majetek.⁸² Při aplikaci tohoto pravidla může často docházet ke kolizi příslušností několika soudů, kterou ustanovení § 45 odst. 3 EŘ řeší stanovením přednosti soudu, jehož název je první v abecedním či číselném pořadí.⁸³ Místní příslušnost soudu, jakožto jedna z procesních podmínek řízení, je dle subsidiárního použití § 105 OSŘ v exekučním řízení zkoumána pouze do okamžiku pověření exekutora vedením exekuce. Později o ní může být rozhodováno pouze po uplatnění námítky povinného, jež uplatní při svém prvním úkonu, tj. například při podání návrhu na zastavení exekuce.

Žádost o pověření a nařízení exekuce je soudu podávána prostřednictvím elektronického formuláře a speciální aplikace určené ke komunikaci mezi soudy a exekutory, díky které se zadané údaje zanesou jak do soudního rejstříku, tak do rejstříku zahájených exekucí. Pokud není tento způsob podání technicky možný, další přípustnou variantou je zaslání žádosti do datové schránky soudu veřejnou datovou sítí nebo její podání v listinné podobě poštou.

Z ustanovení § 43a odst. 2 se dozvídáme o náležitostech žádosti, která musí obsahovat označení exekutora a jeho úřadu, datum podání, identifikaci účastníků řízení, a to jménem, příjmením a bydlištěm nebo jde-li o právníkem osobu uvedením její obchodní firmy nebo názvu, sídla a identifikačního čísla. V žádosti je nutné vymezit přesné označení exekučního titulu spolu s uvedením orgánu či osoby, která jej vydala, a popisem exekucí vymáhané povinnosti. K žádosti exekutor v elektronické podobě přiloží všechny listiny zaslané oprávněným, zejména exekuční návrh a exekuční titul, případně plnou moc nebo smlouvy o postoupení pohledávky.⁸⁴

Ode dne doručení žádosti počíná soudu běžet 15-ti denní pořádková lhůta, kterou má na vydání pověření.⁸⁵ V této lhůtě nezávisle na posouzení exekutora přezkoumává jak formální, tak věcné předpoklady vedení exekučního řízení. Dojde-li k závěru, že některá z podmínek není splněna, uloží exekutorovi závazný pokyn k úplnému či částečnému odmítnutí nebo zamítnutí

⁸¹ JÍCHA, Lukáš. Přednáška „*Velká novela OSŘ a EŘ – rok poté*“ konaná dne 6. března 2014 v Olomouci v rámci programu pořádaného JUDr. Tomášem Vránou, soudním exekutorem.

⁸² Jestliže je v exekučním řízení dána pravomoc českých soudů a oprávněný podá návrh, v němž neoznačí exekucí postižitelný majetek povinného a příslušnost exekučního soudu nelze určit na základě trvalého pobytu či místa pobytu cizince na území ČR, je nutné obrátit se s určením příslušného exekučního soudu na NS. LOUTOCKÝ, Vladimír. Exekuční soud. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č. 2, s. 30.

⁸³ Dle znění § 45 odst. 2 EŘ platného před velkou novelou bylo pro řešení střetu mezi více příslušnými soudy rozhodující, kterému soudu byla jako prvnímu doručena žádost o pověření.

⁸⁴ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 249.

⁸⁵ Již před novelou zaznívala kritika ohledně nedodržování 15-ti denní lhůty k vydání pověření, bohužel i dnes se lze setkat s mnohonásobným překročením lhůt, když např. u Obvodních soudů v Praze 4 a 5 se na pověření čeká až 7 měsíců, u severočeských soudů dokonce 12 měsíců. Naproti tomu existují soudy, kde se lhůty daří dodržovat, jako příklad lze uvést Okresní soud v Přerově nebo v Olomouci. JÍCHA, Lukáš. Přednáška „*Velká novela OSŘ a EŘ – rok poté*“ konaná dne 6. března 2014 v Olomouci v rámci programu pořádaného JUDr. Tomášem Vránou, soudním exekutorem.

návrhu (§ 43a odst. 6 EŘ). Výčet skutečností, kterými se při přezkumu podání exekuční soud zabývá, uvedl například ve svém usnesení Městský soud v Praze, sp. zn. 23 Co 137/2004, ke shodným závěrům dochází i judikatura NS.⁸⁶ Předně soud kontroluje svou místní příslušnost a pravomoc k vydání pověření, také zda osoba, jenž má být pověřena vedením exekuce, je soudním exekutorem. Co se týče exekučního titulu, soud zkoumá, zda byl vydán oprávněným orgánem v mezích jeho pravomoci, dále se zabývá splněním požadavků formální a materiální vykonatelnosti titulu. Nutno však dodat, že k přezkumu věcné správnosti rozhodnutí soud není oprávněn a je obsahem rozhodnutí vázán, jak uvádí NS.⁸⁷ Předmětem soudního posouzení je dále ověření věcné legitimace osoby oprávněné a povinné, jakožto zda je exekuce navrhována v rozsahu, jenž stačí k uspokojení oprávněného. Vzhledem k tomu, že nelze vést exekuci na vymožení práva, které uplynutím doby zaniklo, musí být postaveno na jisto, že právo nebylo prekludováno. O zcela odlišnou situaci se jedná v případě promlčení práva, když tuto skutečnost lze zkoumat pouze k námitce povinného v návrhu na zastavení řízení. Jestliže je povinnost uložená exekučním titulem vázána na splnění podmínky nebo vzájemné povinnosti, musí se soud přesvědčit o tom, že splnění těchto předpokladů bylo oprávněným prokázáno. To vše soud zkoumá, aniž by nařizoval ústní jednání (§ 253 odst. 1 OSŘ), což vzhledem k zvláštní povaze exekučního řízení není v rozporu se základními právy.⁸⁸

Neshledá-li soud důvody pro odmítnutí či zamítnutí exekučního návrhu, vydá pověření, jež opravňuje exekutora k zjišťování a zajišťování majetku povinného (§ 35 odst. 3 EŘ). Ustanovení § 43a odst. 4 EŘ uvádí náležitosti pověření, které jako každá jiná písemnost soudu, musí obsahovat označení exekučního soudu, číslo jednacích či spisovou značku, datum vydání, jméno, funkci a podpis vyššího justičního úředníka nebo soudce. Mimoto je povinnou součástí označení pověřeného exekutora, exekučního titulu včetně orgánu, který ho vydal nebo osoby, která jej vyhotovila a identifikace oprávněného a povinného, jakožto účastníků řízení. Pověření splňující uvedené zákonné náležitosti může sloužit jako listina prokazující oprávnění vést exekuci, jež exekutor přikládá k žádostem o poskytnutí součinnosti třetích osob.⁸⁹ Oproti nařízení výkonu rozhodnutí podle části šesté OSŘ pověření exekutora neuvádí, jakým způsobem bude exekuce vedena. Způsob exekuce určuje exekutor až vydáním exekučního příkazu dle § 47 EŘ.

Výrazná změna provedená poslední tzv. velkou novelou nastala právě u způsobu nařizování exekuce soudem, když dle předchozí právní úpravy soud pověřoval a nařizoval

⁸⁶ Například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2005, sp. zn. 20 Cdo 245/2004. TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 773.

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2012, sp. zn. 20 Cdo 3291/2011.

⁸⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. března 1996, sp. zn. III. ÚS 280/95.

⁸⁹ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 254.

exekuci svým rozhodnutím, a to ve formě usnesení. Usnesení o nařízení exekuce pak mělo shodné účinky jako v současnosti vydávané soudní pověření, tj. opravňovalo exekutora činit faktické úkony v řízení. Oproti dřívějšímu znění EŘ je však v § 43a odst. 5 výslovně normováno, že pověření exekutora není rozhodnutím a nedoručuje se účastníkům řízení. Zásadní význam novelty tedy spočívá ve skutečnosti, že došlo ke změně charakteru úkonu soudu, kterým dochází k pověření exekutora a nařízení exekuce, což má vliv na další průběh řízení a procesní možnosti povinného. Za situace, kdy se pověření exekutora nedoručuje účastníkům řízení, dalším orgánům či jiným osobám, byl zaveden také jiný postup při informování o zahájeném exekučním řízení.⁹⁰ Současně si lze povšimnout, že se novelou proměnilo postavení soudu při rozhodování o zamítnutí či odmítnutí exekučního návrhu. Existují-li důvody pro tento postup, exekuční soud již nevydává usnesení o částečném či úplném zamítnutí nebo odmítnutí sám, ale pouze k učinění rozhodnutí pověřenému exekutorovi vydá závazný pokyn.⁹¹

V souvislosti s výše uvedenými změnami ovlivňující postavení a vztah exekučního soudu a exekutora se lze zamýšlet nad tím, zda při vydávání pověření stále dochází k nařizování exekuce a pokud ano, zda ve shodné podobě, jako před uvedenou novelou. Současně si můžeme klást otázku, zda změnou EŘ nedochází k oslabení soudní ochrany povinného v řízení či lze zkoumat úroveň efektivnosti obranných prostředků, jimiž se může povinný proti vedení exekuce bránit, a porovnat ji s předchozí právní úpravou. Tyto otázky souvisí s novelizací, kterou EŘ prošel, a na něž se tato práce pokusí odpovědět.

Předně, co se týče problematiky zachování institutu nařizování exekuce soudem za současné podoby právní úpravy, je třeba upozornit na určitou terminologickou změnu. V původním znění § 44 odst. 3 EŘ výslovně uváděl, že soud „usnesením nařídí exekuci“, zatímco nyní tento obrat v zákoně zcela chybí a o soudním nařizování exekuce se zmiňuje pouze § 43a odst. 1 u podávání exekutorského „návrhu o pověření a nařízení exekuce“. Dále je uvedeno, že v následujících ustanovení zákona bude použito pouze výrazu „pověření“ a s termínem nařizování exekuce zákon již neoperuje. Na první pohled se tak může zdát, že zrušením vydávání usnesení soudu o nařízení exekuce dochází i k odstranění nařizování exekuce soudem, když soud pověřuje exekutora úkonem, jež ztrácí charakter rozhodnutí. Navíc, který se spíše podobá určitému internímu pokynu, s nímž se jiné osoby než soud a exekutor nedostanou do styku, což má bezesporu vliv také na možnosti obrany povinného. Musíme však zdůraznit, že i přes

⁹⁰ O charakteru, náležitostech a doručování vyznění o zahájení exekuce je pojednáno v následující kapitole.

⁹¹ Účelem této změny bylo odstranění rozhodovací činnosti soudů 1. stupně na samém začátku exekučního řízení, což koresponduje s co nejšířším uplatněním snahy „odbremit“ soudy při vedení exekutorského výkonu rozhodnutí. PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „*Exekuce ve světle novelty exekučního řádu*“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

uvedené změny je stále zachován princip nutné součinnosti soudu a tedy i nařizování exekuce, a to bez ohledu na to, jakým úkonem soud tak činí. I dle současné právní úpravy platí, že k možnosti dále postupovat v řízení a případně též zasahovat do majetkové sféry povinného, je třeba souhlasu soudu. Závěru, že i nadále soudy exekuce nařizují, svědčí poměrně jasný argument. Exekučním soudům je stále zachována možnost přezkoumávat podmínky pro vedení exekuce a pouze v případě, že neshledají nedostatky znamenající jejich nesplnění, vydají exekutorovi pověření. Jestliže dle názoru soudu předpoklady pro exekuci nejsou, má pravomoc zasáhnout a uloží exekutorovi závazný pokyn k rozhodnutí o zamítnutí či odmítnutí návrhu oprávněného. Pro úplnost je vhodné poznamenat, že institut nařizování exekucí by byl zrušen tehdy, kdyby došlo k zavedení registračního principu, jak byl předpokládán vládní předlohou novely EŘ.⁹² Je možné, že právě snahy o realizaci tohoto systému zahajování exekucí pouhým zapsáním exekuce do rejstříku exekutorem bez kontroly ze strany soudu, přispěly ke vzniku pochybností o aktuálnosti používání pojmu nařizování exekuce soudy.⁹³

Výše zmíněnou změnu terminologie je dle názoru Hlavsy vykládat tak, že EŘ pojem „pověření“ chápe ve dvou významech. V užším smyslu se jím rozumí úkon soudu směřující svými účinky vůči exekutorovi, který znamená jeho oprávnění činit faktické úkony v řízení. Druhý význam „pověření“ v sobě mimoto zahrnuje skutečnost, že na základě splnění podmínek byla soudem exekuce nařízena a k dosažení účelu řízení je pověřován exekutor, jenž ji provede. Tomuto názoru není co vytknout a nadto lze jen doplnit, že zcela navazuje na uvedenou myšlenku o zachování pravomoci soudu nařizovat exekuce.

2.6. Vyrozumění o zahájení exekuce

Za předpokladu, že jak exekutor i soud vyhodnotí, že existují všechny podmínky pro vedení exekučního řízení, exekutor obdrží pověření, kterým řízení pokračuje do dalšího stádia. Protože soud od roku 2013 nevydává usnesení o nařízení exekuce, jenž bylo doručováno účastníkům řízení a dalším orgánům, došlo k zavedení povinnosti exekutora informovat o zahájení řízení zasláním vyrozumění.⁹⁴ Od okamžiku doručení pověření k vedení nařízené exekuce mu dle § 44 odst. 1 EŘ běží 15-ti denní lhůta, ve které zašle vyrozumění o zahájení exekuce oprávněnému. Pokud exekutor využije nově upravené možnosti předem rozhodnout o omezení generálního inhibitoria, k vyrozumění připojí i usnesení, kterým dojde k vyloučení účinků inhibitoria pro určitou část majetku povinného (§ 44 odst. 4 EŘ).

⁹² Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a související zákony, PSP, sněmovní tisk 537, ASPI [databáze].

⁹³ Na straně č. 341 v komentáři je uvedeno: „...novela č. 396/2012 Sb. zrušením fáze nařízení exekuce zavádí...“

⁹⁴ HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 95.

Co se týče informování osoby povinného o nařízené exekuci, vyrozumění mu je zasláno do vlastních rukou nejpozději s prvním exekučním příkazem, tedy až poté, co exekutor provedl lustraci majetku a posoudil, jakým způsobem bude exekuce provedena. Můžeme připomenout, že i přes požadavek doručení vyrozumění do vlastních rukou je náhradní doručení přípustné.⁹⁵ V zákoně se výslovně s tímto pravidlem nesetkáme, ale je již zažitou praxí, jež je odůvodněna požadavkem co nejúčinnější exekuce, že povinný nesmí být o zahájení exekučního řízení obeznámen dříve než exekutor či oprávněný.⁹⁶ Ustanovení § 44 odst. 3 EŘ vymezuje náležitosti vyrozumění. Pokud provedeme srovnání se soudním pověřením exekutora, zjistíme, že obsahově jsou tyto listiny velice podobné. Jelikož jde v případě vyrozumění o dokument, jehož účelem je dostatečně obeznámit osoby o vedení exekuce, je v porovnání s pověřením obsáhlejší, detailněji vymezuje vymáhanou povinnost a náklady oprávněného včetně nákladů exekuce a zároveň jeho významnou součástí jsou poučovací doložky.⁹⁷ Jejich důležitost spočívá ve vymezení základních prostředků procesní obrany povinného.⁹⁸ Co se týče charakteru vyrozumění, nejedná se o rozhodnutí, je tedy vyloučena možnost podat proti němu opravný prostředek. Společně s vyrozuměním exekutor doručí povinnému exekuční návrh, kopii exekučního titulu, výzvu k dobrovolnému splnění vymáhané povinnosti do 30 dnů od doručení, případně též exekuční příkazy.

Okamžik doručení vyrozumění o zahájení exekuce povinnému dává vznik několika právním účinkům. K nejdůležitějším můžeme zařadit následující:

- nastává působit generální inhibitorium, tj. zákaz dispozice s majetkem povinného včetně nemovitostí a majetku patřícího do SJM (§ 44a EŘ),
- počíná běžet 8 denní lhůta k podání námitek podjatosti exekutora (§ 29 odst. 5 EŘ),
- jestliže povinný splní vymáhanou povinnost včetně zálohy na náklady exekuce ve lhůtě 30-ti dnů⁹⁹ od doručení výzvy exekutora (§ 46 odst. 6 EŘ), vzniká mu nárok na snížené náklady exekuce,¹⁰⁰

⁹⁵ Pro doručování se použije právní úprava obsažená v § 45 OSŘ a následující. KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 264.

⁹⁶ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 2. vydání, s. 170.

⁹⁷ Povinnému musí být poskytnuto poučení o uplatnění námítky podjatosti exekutora (§ 29 odst. 5), o spojování exekucí (§ 37 odst. 3 a 4), o generálním inhibitoriu (§ 44a odst. 1), o návrhu na odklad exekuce (§ 54), o návrhu na zastavení exekuce (§ 55 odst. 1 a 2) a o nákladech exekuce (§ 87 odst. 1).

⁹⁸ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 265.

⁹⁹ Novelou zákonem č. 396/2012 Sb. byla lhůta k dobrovolnému plnění z 15-ti dní prodloužena na 30 dnů.

¹⁰⁰ Od roku 2013 je v § 11 ET stanoveno, že exekutorovi náleží 50 % odměny stanovené § 6, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžitou částku, a v případě vymožení jiné povinnosti 30 % odměny stanovené § 7 až 10, jestliže povinný splní požadované povinnosti ve lhůtě 30 dnů od doručení výzvy k dobrovolnému plnění.

- povinný může u exekutora ve lhůtě 30-ti dnů podat návrh na zastavení exekuce, jenž má odkladný účinek a způsobuje, že do okamžiku pravomocného rozhodnutí o něm nelze exekuci provést (§ 55 EŘ),
- vzniká možnost navrhnout u exekutora odklad exekuce (§ 54 EŘ),
- lze navrhnout spojení exekučních řízení vedených proti témuž povinnému (§ 37 odst. 4 EŘ),
- povinný může svému zmocněnci udělit plnou moc k zastupování v řízení (§ 24 OSŘ),
- povinný má právo nahlížet do spisu (§ 44 OSŘ).

Kromě osob oprávněného a povinného se vyrozumění o zahájení exekuce doručuje dalším osobám a institucím. V závislosti na zjištěných skutečnostech o majetkové situaci dlužníka se exekutor rozhodne, zda vyrozumění doručí katastrálnímu úřadu, orgánům pověřeným vedením veřejných rejstříků, do kterých se zapisují právnické osoby (§44 odst. 1 EŘ), tj. obchodnímu rejstříku či orgánu, který vede centrální registr silničních vozidel či například NK ČR, která vede rejstřík zástav.¹⁰¹

Vzhledem ke své významné informační úloze, kterou v oblasti soukromých vztahů sehrává katastr nemovitostí, je třeba se o něm zmínit v souvislosti s nařizováním exekuce. Katastr nemovitostí je veřejný seznam, který obsahuje soubor údajů o nemovitých věcech (§ 1 KZ) vymezených zákonem.¹⁰² Skutečnosti zapisované do katastru nemovitostí jsou prováděny vkladem, záznamem nebo učiněním poznámky. Z hlediska exekučního práva jsou v okamžiku nařizování exekuce významné právě poznámky, jež samy o sobě nemají vliv na vznik, změnu nebo zánik práva, ale jejich význam spočívá v informování osob o skutečnostech nebo poměrech, které se váží k dané nemovitosti či osobě evidované v tomto rejstříku. Jejich úkolem je signalizovat určitou právní vadu nebo problém, který se u nemovitosti vyskytuje a existence poznámky představuje důležitý aspekt pro posuzování dobré víry případného kupce nemovitosti.¹⁰³

Poznámky katastrální úřad zapisuje z úřední povinnosti na podkladě listin doručených mu subjekty uvedenými v § 22 KZ. Mimo jiné je touto osobou i soudní exekutor, kterému ze zákona vyplývá povinnost zaslat katastrálnímu úřadu¹⁰⁴ vyrozumění o zahájení exekuce, jestliže je v katastru nemovitostí zapsáno vlastnické právo povinného (§ 44 odst. 1 EŘ). V situaci, kdy je osobou povinnou stát nebo územní samosprávný celek, anebo exekutor využil možnosti předem

¹⁰¹ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 264.

¹⁰² Od ledna 2014 právní úpravu nalezneme v zákoně č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí.

¹⁰³ BURŠÍKOVÁ, Jana, KLÍČOVÁ, Radka. *Rozsudek NSS 9 As 60/2007* [online]. epravo.cz, 14. srpna 2009 [cit. 19. března 2014]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/rozsudek-nss-9-as-602007-57472.html>>.

¹⁰⁴ Příslušnost katastrálního úřadu je určena obvodem, ve kterém má pověřený soudní exekutor své sídlo.

rozhodnout o rozsahu generálního inhibitoria, protože vymáhaná povinnost je v hrubém nepoměru k majetku povinného a postižení nemovitostí inhibitoriem není potřeba (§ 44 odst. 4 EŘ), nutnost zastat vyrozumění odpadá.

KZ rozlišuje mezi poznámkami vztahujícími se k nemovitosti nebo k osobě. Poznámka u nemovitosti zapsaná na základě vyrozumění o zahájení exekuce značí upozornění o zákazu povinnému nakládat s nemovitostí pod hrozbou relativní neplatnosti tohoto právního jednání (§ 44a odst. 1 EŘ a § 23 odst. 2 KZ). Shodně je poznámkou zapisována skutečnost o vydání exekučního příkazu ke správě nemovitosti nebo k jejímu prodeji, jež jiné osoby má upozornit na případnou absolutní neplatnost úkonů povinného, jimiž by převáděl, zatěžoval nebo jinak nakládal s majetkem postiženým exekučním příkazem (§ 47 odst. 5 EŘ a § 23 odst. 1 KZ). Poznámka k osobě bude provedena na podkladě vyrozumění katastrálního úřadu o tom, že proti této osobě byla nařízena exekuce (§ 44 odst. 1 EŘ a § 25 odst. 1 KZ).

Jestliže je exekuce skončena vymožením celé pohledávky, včetně jejího příslušenství a veškerých nákladů exekuce nebo je exekuční řízení zastaveno, zasílá exekutor katastrálnímu úřadu oznámení o skončení exekuce, na základě kterého může dojít ke smazání zapsané poznámky (§ 46 odst. 8 EŘ). Podle § 27 KZ katastrální úřad provede bezodkladně výmaz poznámky, jestliže důvody pro její vyznačení pominuly. Jedná-li se o poznámku k osobě, zajistí její výmaz kterýkoli katastrální úřad bezodkladně po doručení listiny.

2.6.1. Postavení manžela povinného

Vzhledem k počtu vedených exekucí, nepříliš příznivé ekonomické situaci českých domácností a klesající úspěšnosti exekuce patří právní úprava postavení manžela povinného a postihování majetku patřícího do SJM k tématům, která jsou středem pozornosti především ze strany věřitelů, jež se snaží domoci svých práv. Pro zákonnou úpravu této oblasti je typické, že usiluje o nalezení vyváženého stavu mezi zájmem na ochraně práv třetích osob, a současně ochranou zájmů věřitelů. Jelikož se jedná o problematiku přímo související s nařízením exekuce, která je navíc značně aktuální a v určitých místech kontroverzní, je vhodné ji alespoň v této omezené podobě přiblížit.

Exekuce vedená proti povinnému přirozeně postihuje majetek patřící do jeho výlučného vlastnictví, což přesně odpovídá zásadě ochrany práv třetích osob. Jak ustanovení § 262a OSŘ, tak i § 42 EŘ však normuje možnost vést exekuci za určitých podmínek i na majetek, jenž je součástí SJM. Zákon tak počítá s tím, že přestože se jedná o dluh, který vznikl pouze jednomu z manželů, a tedy druhý manžel není dle exekučního titulu v řízení věcně legitimován, stává se

manžel povinného ex lege účastníkem řízení¹⁰⁵ a exekucí může být postižen i majetek tvořící SJM. To vše za splnění podmínky, že jde o dluh, který povinnému vznikl za trvání manželství. Od ledna 2014 byl novelou zákonem č. 293/2013 Sb. rozsah závazků, pro jejichž vymožení je postižitelný majetek v SJM, rozšířen o ty, které povinnému vznikly i před uzavřením manželství.

106

Právní úprava obsažená v § 716 OZ a násl. umožňuje manželům sjednat si smlouvou odlišný majetkový režim SJM, než jaký normuje zákon. Obdobně může být rozsah SJM modifikován rozhodnutím soudu. S cílem zamezit účelovým změnám majetkového společenství manželů a vyhnout se tak postižení majetku, OSŘ i EŘ stanovuje, že pro potřeby exekuce se k takovým modifikacím SJM nepřihlíží. Při nařizování exekuce se vychází z tvrzení uvedených v exekučním návrhu oprávněným a případné prokazování např. doby vzniku pohledávky je zkoumáno až v řízení zahájeném excindační žalobou manžela povinného, kterou by se domáhal ochrany majetku v SJM.¹⁰⁷ Manžel povinného se vedle možnosti podání vylučovací žaloby dle § 267 odst. 2 OSŘ může bránit navržením vyškrtnutí věci ze soupisu při exekuci prodejem movitých věcí nebo podáním návrhu na částečné zastavení exekuce.^{108 109}

Od ledna 2014 podoba § 267 odst. 2 OSŘ oproti předchozímu znění doznala změn a v souvislosti s účinností nového OZ nesmíme ohledně limitace postižení majetku tvořícího SJM zapomenout na jeho hmotněprávní úpravu. Ochranu majetku manžela povinného obsahuje § 731 a násl. OZ. V současnosti platí, že majetek v SJM může být při vymáhání dluhu jednoho z manželů postižen jen do výše, která by představovala podíl dlužníka v případě zrušení a vypořádání SJM dle § 742 OZ, za podmínky, že tento dluh vznikl proti vůli druhého manžela a ten svůj nesouhlas vůči věřiteli projevil bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl (§ 732 OZ). Shodné omezení postižení majetku v SJM se uplatní i u povinnosti manžela plnit výživné, u dluhu z protiprávního činu manžela či jde-li o závazek, jenž vznikl před uzavřením manželství. Manžel povinného se proti postihu majetku exekucí ve větším rozsahu, než jak

¹⁰⁵ Jak uvedl NS, manžel povinného se stává účastníkem řízení až nařízením výkonu rozhodnutí. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. července 1997, sp. zn. 2 Cdon 1446/96.

¹⁰⁶ Obranou manžela povinného při postižení majetku tvořící SJM v případě vedení výkonu rozhodnutí, a tedy i exekuce, na vymožení dluhu vzniklého před uzavřením manželství je v řízeních zahájených od 1. ledna 2014 podání excindační žaloby. V řízeních zahájených do konce roku 2013 by se proti neoprávněnému postižení majetku patřícímu do SJM manžel povinného bránil podáním návrhu na částečné zastavení exekuce. LEVÝ. In SVOBODA (ed). *Občanský soudní řád...*, s. 893.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2008, sp. zn. 20 Cdo 1670/2007.

¹⁰⁸ Institut návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu byl do EŘ zaveden tzv. střední novelou zákonem č. 286/2009 Sb. s cílem zamezit zbytečné průtahy v řízení, když je třetím osobám dána možnost obrany již ve stádiu tvorby soupisu movitých věcí. Důvodová zpráva k návrhu zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně a doplnění dalších zákonů, PSP, sněmovní tisk 804/0, ASPI [databáze].

¹⁰⁹ Novelou účinnou od roku 2013 zavedena poučovací povinnost exekutora ohledně možnosti podat návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu (§ 68 odst. 5 EŘ). URBANOVA, Veronika. Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu ve světle velké novely exekučního řádu z roku 2012. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č. 2. s. 37.

stanovuje zákon, může bránit podáním návrhu na částečné zastavení exekuce dle § 55 EŘ a § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.¹¹⁰

Novelou OSŘ provedenou zákonem č. 293/2013 Sb. byl zrušen § 267 odst. 2 písm. a), který umožňoval domoci se ochrany před postižením majetku tvořícího SJM při uspokojování závazku jen jednoho z manželů. Pokud bylo SJM smluvně modifikováno mohl druhý manžel v řízení zahájeném excindační žalobou prokázat, že v době vzniku vymáhané pohledávky byl věřiteli obsah smlouvy znám¹¹¹ a tak uspět při vyloučení majetku z exekuce. Shodného výsledku mohl manžel povinného dosáhnout, prokázal-li, že vymáhaný závazek náleží výhradně povinnému, proto, že jej nabyl před manželstvím, dědictvím, darem, za majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo který mu byl vydán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo slouží podle své povahy jen jeho osobní potřebě (§ 267 odst. 2 písm. b) OSŘ). Za současného stavu, kdy došlo ke zrušení uvedených částí zákona a ochrana manžela povinného existuje pouze v podobě ustanovení OZ, se lze domnívat, že byla dána přednost ochrany zájmům věřitelů a úspěšnosti exekuce na úkor dostatečné ochrany práv manžela povinného.

Shodný trend můžeme sledovat i při zavedení možnosti postižení majetku manžela povinného při vymáhání závazků patřících do SJM. Novelou provedenou zákonem č. 396/2012 Sb. byl do § 262a OSŘ vložen nový odstavec, který umožňuje postihnout výkonem rozhodnutí majetek manžela povinného, pokud jde o závazek patřící do SJM. A to i přes dlouhodobě judikovaný názor NS,¹¹² že nelze vést exekuci na účet manžela srážkami ze mzdy, neboť se mzda stává součástí SJM až momentem jejího vyplacení a převzetí.¹¹³ S účinností nového OZ došlo k zakotvení pravidla, že součástí SJM se částky výdělků, platu, mzdy, zisku a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti manžela, který se o jejich získání přičinil, stávají v okamžiku možnosti s nimi nakládat (§ 711 OZ). Výslovnou úpravou v zákoně tak došlo k rozptýlení určitých pochybností a k vymožení dluhů, jenž jsou součástí SJM podle § 710 OZ mohou být použita i majetková práva manžela povinného uvedená v § 262a odst. 2 OSŘ. Za této situace je manželovi povinného doručováno vyrozumění o zahájení exekuce spolu s exekučními příkazy, které určují způsob exekuce a zakládají vznik účinků speciálního inhibitoria.

¹¹⁰ LEVÝ. In SVOBODA (ed). *Občanský soudní řád...*, s. 900.

¹¹¹ Jednalo se o odraz právní úpravu obsažené v § 143a odst. 4 starého OZ. KRBEK, Pavel. In DRÁPAL, Ljubomír (ed). *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2194.

¹¹² Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 11. 2003, sp. zn. 17 Co 46/2003, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2005, sp. zn. 20 Cdo 1642/2004 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2000, sp. zn. 21 Cdo 1774/99.

¹¹³ LEVÝ. In SVOBODA (ed). *Občanský soudní řád...*, s. 897.

V praxi v souvislosti s aplikací novely vznikly pochybnosti, zda se nová možnost postihu majetku manžela uplatní i na již zahájená exekuční řízení před její účinností. KS v Ostravě či KS v Brně ve svých rozhodnutích dospěly k závěru, že úmyslem zákonodárce bylo, aby zahájená řízení před účinností novely byla až na taxativně stanovené výjimky prováděna podle právní úpravy účinné před novelou.¹¹⁴ S ohledem na toto stanovisko odvolacích soudů věřitel, jenž vede pro svou pohledávku neúspěšné exekuční řízení zahájené před rokem 2013, musí řízení nechat zastavit a zahájit řízení nové, kde již bude možná aplikace všech novelizovaných ustanovení.¹¹⁵

2.6.2. Generální inhibitorium

Jak bylo naznačeno výše, doručení vyrozumění o zahájení exekuce je spojeno s několika významnými účinky. Generální inhibitorium je jedním z těch nejdůležitějších, protože jeho prostřednictvím je zajišťováno dosažení účelu exekučního řízení, tj. vymožení vymáhané povinnosti. Tento institut slouží k tomu, aby se povinný nemohl vědomě vyhnout zásahu do své majetkové sféry a bylo mu znemožněno majetek, ze kterého oprávněný může svou pohledávku uspokojit, převést na třetí osoby či ho znehodnotit a ohrozit tak úspěšnost exekuce.

Omezená možnost nakládání s majetkem se vztahuje na veškerý majetek povinného s výjimkami uvedenými zákonem v § 44a odst. 1 EŘ, jež se týkají běžné obchodní a provozní činnosti, uspokojování základních životních potřeb povinného a osob, ke kterým má vyživovací povinnost včetně udržování a správy majetku.¹¹⁶ Účinky generálního inhibitoria mohou být rozhodnutím exekutora podle § 44 odst. 4 EŘ omezeny pouze na určitou část majetku povinného, což je novinka zavedená novelou 396/2012 Sb. Při nařízení soudního výkonu rozhodnutí se s takovýmto širokým omezením povinného nesetkáme, protože usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí obsahuje již zvolený způsob vedení výkonu a tak se inhibitorium vztahuje pouze k majetku, který je výkonem rozhodnutí postižen.¹¹⁷ Tyto shodné účinky speciálního inhibitoria v exekučním řízení způsobuje doručení exekučního příkazu.

Efektivita zákazu nakládání s majetkem je zajištěna uplatněním principu relativní neplatnosti právního jednání, kterým by tuto svou povinnost dlužník porušil.¹¹⁸ Neplatnosti se dle § 44a odst. 1 EŘ může dovolat exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel do řízení. Právní

¹¹⁴ Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 26. července 2013, sp. zn. 40 Co 555/2013.

¹¹⁵ JÍCHA, Lukáš. Přednáška „Velká novela OSŘ a EŘ – rok poté“ konaná dne 6. března 2014 v Olomouci v rámci programu pořádaného JUDr. Tomášem Vránou, soudním exekutorem.

¹¹⁶ Výklad těchto výjimek by měl být prováděn velmi restriktivně. KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 268.

¹¹⁷ WINTEROVÁ. *Civilní právo...*, s. 499.

¹¹⁸ Před účinností novely zákonem č. 286/2009 Sb. bylo generální inhibitorium spojeno s absolutní neplatností úkonu, kterým povinný zákaz porušil.

účinky dovolání se neplatnosti nastávají doručením exekučního příkazu nebo jiného projevu vůle exekutora, oprávněného nebo přihlášeného věřitele povinnému a dalším účastníkům právního jednání, o jehož neplatnost se jedná.

Exekutor může v průběhu trvání generálního inhibitoria rozhodnout, že uvedený zákaz ruší zcela či vyjme z jeho účinků část majetku povinného za splnění zákonných předpokladů stanovených v § 44a odst. 2 a 3 EŘ, které spočívají například ve složení dostatečné jistoty dlužníkem či prokázání existence jiného majetku, který nepochybně postačí k uspokojení pohledávky oprávněného. Zákon mimoto umožňuje se souhlasem exekutora, oprávněného a všech přihlášených věřitelů zpeněžit majetek nebo jeho část za účelem úhrady vymáhané povinnosti, jejího příslušenství a veškerých nákladů spojených s vedením exekučního řízení (§ 44a odst. 4 EŘ).

Dále je třeba uvést, že institut generálního inhibitoria se neuplatní v řízení, kde je osobou povinnou stát. Od roku 2013 se tato výjimka uplatní i v případě územně samosprávného celku, který by v exekučním řízení vystupoval v pozici povinného. Toto pravidlo je odůvodněno potřebou předejít komplikacím při narušení činnosti organizačních složek státu a samosprávných celků při výkonu veřejné správy. Zákaz nakládání s konkrétním majetkem vymezeným exekučním příkazem není dotčen a speciální inhibitorium je uplatňováno i vůči těmto subjektům.¹¹⁹

Změny, které novela zákonem č. 396/2012 Sb. přinesla, do jisté míry ovlivnily i vztah generálního a speciálního inhibitoria. Podle některých autorů dokonce dochází ke zpochybnění původního účelu, pro něž byl institut zákazu dispozice s veškerým majetkem povinného zaveden.¹²⁰ Podle právní úpravy účinné do konce roku 2012 platilo, že účinky generálního inhibitoria vůči povinnému nastávají doručením usnesení o nařízení exekuce.¹²¹ Speciální inhibitorium postihující konkrétní majetkové hodnoty pak působí od doručení exekučního příkazu. Toto platí i dnes, avšak s tím rozdílem, že dle § 44a EŘ je exekutorovi nově umožněno doručit vyrozumění o zahájení exekuce povinnému nejpozději s prvním exekučním příkazem. Jestliže exekutor využije této možnosti, povinný se jednak momentem doručení vyrozumění poprvé dozvídá o zahájeném řízení proti jeho osobě, a současně se seznamuje i s exekučním příkazem, který znamená zákaz dispozice s postiženým majetkem pod hrozbou absolutní neplatnosti takového právního jednání. Zhodnocení závažnosti dopadů pro povinného a posouzení, zda novelou nebyl narušen smysl generálního inhibitoria v EŘ, závisí na vypořádání se s otázkou vzájemného vztahu obou institutů inhibitorií. Podle převažujícího názoru uváděného

¹¹⁹ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 273.

¹²⁰ HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 92.

¹²¹ Současné znění EŘ s odvoláním již nepočítá a předchozí pluralitu opravných prostředků zkoncentroval do možnosti podání návrhu na zastavení, o kterém pojednává následující kapitola.

judikaturou a odbornou literaturou je generální inhibitorium vnímáno jako institut, který trvá po celou dobu řízení až do skončení exekuce a plní tak roli doplňkového omezení povinného v nakládání s majetkem, na který se nevztahuje inhibitorium speciální.¹²² Lze se setkat i s odlišným názorem, který trvání generálního inhibitoria až do skončení exekuce považuje za nadbytečné a neúměrně zasahující do majetkové sféry povinného, a proto by jeho účinky měly působit pouze do doby doručení exekučních příkazů.¹²³ Jestliže se přikloníme k naposledy uvedenému stanovisku, mohli bychom při hodnocení novelizované úpravy dojít k závěru, že pokud exekutor zašle povinnému vyrozumění až s prvním exekučním příkazem ztrácí existence generálního inhibitoria svůj význam, protože v té stejné chvíli nastávají účinky speciálního. S tímto pojetím se nemožno ztotožnit a většinový názor vycházející z doplňkového charakteru generálního inhibitoria považuji za více odpovídající účelu exekučního řízení. Na novelu ohledně zasílání vyrozumění povinnému lze dle mého názoru pohlížet spíše z toho úhlu, zda změna, že povinný je s exekucí obeznámen až doručením exekučního příkazu, není vzhledem k zásahu do jeho osobní a majetkové sféry, nepřiměřeně zatěžující. Na druhou stranu osobou oprávněného může být tento přístup zákonodárce uvítán, protože nahrává zajištění větší efektivity a rychlosti exekuce. Samozřejmě, že doručením vyrozumění začíná působit inhibitorium generální a tak je uspokojení pohledávky oprávněného zajištěno tímto způsobem, ale s ním spojená „pouze“ relativní neplatnost úkonů porušujících zákaz, může znamenat nežádoucí průtahy v řízení, které věřitel nebude vítat s nadšením. Závěrem lze shrnout, že i v této drobné změně můžeme vidět trend posledních novel EŘ sledujících větší úspěšnost exekucí.

2.7. Návrh na zastavení exekučního řízení

Hlavním tématem této práce je zahájení exekučního řízení a nařízení exekuce. Jednotlivé kapitoly se zabývaly problematikou podání exekučního návrhu, přezkumu podmínek pro vedení exekuce, následným pověřením soudního exekutora, dalším průběhem řízení při jejich splnění, a to vše ve světle poslední velké novely EŘ. Právní úprava obranných prostředků proti exekuci, je jednou z oblastí, která také prošla výraznou změnou. Tato skutečnost vyplývá z toho, že možnosti obrany povinného přímo navazují na postupy při zahájení exekuce. Zrušením institutu nařizování exekucí usnesením soudu a zavedením vydávání pověření exekutora, které ztrácí podobu soudního rozhodnutí, se dotklo vymezení způsobů povinného, kterými se může bránit dalšímu průběhu zahájeného exekučního řízení. Vzhledem k účelu, kterého má být v exekučním

¹²² KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 268. Také např. usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 15 Cmo 7/2005 nebo VESELÝ, Jan, RAKOVSKÝ, Adam, HOLEŠÍNSKÝ, Petr. Soudní exekutoři – efektivní způsob vymáhání pohledávek. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2001, č. 9, s. 11.

¹²³ HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 91.

řízení dosaženo, je většina řízení spojena s výraznými zásahy do osobní a majetkové sféry povinného. Nejen z tohoto důvodu je úprava prostředků, kterými lze předejít či zcela zabránit neoprávněným zákrokům soudních exekutorů, velmi důležitá.

Do konce roku 2012, kdy soudy nařizovaly exekuce a k jejich vedení pověřovaly exekutory usnesením o nařízení exekuce, existovaly v zásadě dva způsoby, kterými se povinný mohl domoci ukončení řízení, aniž by byla exekuce provedena. Nepřípustnému návrhu na nařízení exekuce se bylo možno ubránit podáním odvolání či návrhem k zastavení exekuce.

Povinný podával odvolání proti usnesení ve lhůtě 15-ti dnů u příslušného exekučního soudu, který jej k rozhodnutí postoupil soudu krajskému. EŘ v původním znění § 44 odst. 7 o přípustnosti odvolání stanovil, že v něm nelze namítat jiné skutečnosti, než ty, jež jsou rozhodné pro nařízení exekuce. Jestliže odvolatel odůvodnil odvolání jiným způsobem, soud věcnou stránku jeho podání nezkoumal a odvolání odmítl.¹²⁴ Shodně soud rozhodl i o odvolání, v němž účastník nenamítal žádné skutečnosti, avšak s tím zásadním rozdílem, že s tímto tzv. blanketním odvoláním nebyl spojován suspenzivní účinek a právní moc usnesení o nařízení soudu nastala, jakoby odvolání nebylo podáno.¹²⁵ Soudní praxe odvolacích soudů dovodila okolnosti, které byly považovány za rozhodné pro nařízení exekuce, a tedy předeslala, v jakých případech je odvolání povinného proti usnesení soudu přípustné. Jen odvolání obsahující tvrzení o vadách nařízené exekuce týkající se formální či materiální vykonatelnosti exekučního titulu, pravomoci orgánu, který jej vydal, věcné legitimace účastníků, prekluze vymáhaného práva, rozsahu exekuce či odvolání opírající se o nedostatky podmínek řízení spočívající např. v existenci překážky věci rozsouzené či věci zahájené, mohlo být odvolacím soudem věcně přezkoumáno a v případě důvodnosti namítaných vad bylo způsobilé nařízenou exekuci zrušit.¹²⁶

Pokud nahlédneme do § 268 OSŘ a zaměříme se na jednotlivé důvody zastavení exekuce, zjistíme, že se v zásadě obsahově kryjí se skutečnostmi, které bylo možné namítat před odvolacím soudem při napadení usnesení o nařízení exekuce. Přesnější vyjádření jejich vztahu ale je, že každý odvolací důvod mohl účastník současně použít jako důvod pro zastavení exekuce, avšak toto pravidlo neplatí naopak. Příkladem může být modelová situace, ve které povinný podané odvolání proti usnesení odůvodní splněním povinnosti oprávněnému před podáním návrhu na nařízení exekuce. Jelikož vznesení námítky splnění není pro nařízení exekuce rozhodnou okolností, soud takové odvolání odmítne. Prokáže-li tak povinný, že svou povinnost splnil věřiteli

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. února 2001, sp. zn. 21 Cdo 2371/2000.

¹²⁵ TRIPES. *Exekuce v soudní praxi...*, s. 790.

¹²⁶ RAKOVSKÝ, Adam, VESELÝ, Jan. Odvolání proti nařízení exekuce – obrana proti soudnímu exekutorovi? *Bulletin advokacie*, 2003, roč. 2003, č. 4, s. 29.

dobrovolně, jde dle judikatury NS o skutečnost, která vede k naplnění důvodu pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ a nikoliv o důvod pro zrušení nařízené exekuce.¹²⁷

V aplikační praxi nejednou docházelo k pochybnostem, zda v konkrétním případě postupovat cestou odvolání či podání návrhu na zastavení exekuce.¹²⁸ Často se tak stávalo, že oba tyto procesní prostředky byly z opatrnosti podávány současně. Dokonce byl zaznamenán postup některých krajských soudů, který spočíval ve vydání pokynu posuzovat podaná odvolání povinných podle obsahu a zacházet s nimi jako s návrhy na zastavení exekuce.¹²⁹

Tento stav byl novelou EŘ překonán, jelikož dnes ve stádiu nařizování neexistuje rozhodnutí, proti kterému by bylo možné podat odvolání. Jedinou možností povinného, jak brojít proti exekuci, je podání návrhu na zastavení řízení, čímž dochází ke sjednocení opravných prostředků a od účinnosti novely tak můžeme hovořit o návrhu na zastavení exekuce jako o univerzálním nástroji proti vedenému exekučnímu řízení. Kritický postoj ke zrušení možnosti podání odvolání a obavy z oslabení soudní ochrany povinného nejsou dle mého názoru na místě. Výše uvedený výklad o přípustnosti odvolání dokládá, že ve skutečnosti měl tento opravný prostředek funkci nápravy procesních vad a vzhledem ke své věcné i časové omezenosti neposkytoval povinnému takovou úroveň obrany, jaká mu dnes plyne při podání návrhu na zastavení exekuce.

Důvody pro zastavení exekuce EŘ neobsahuje, a proto je třeba subsidiárního použití ustanovení § 268 OSŘ.¹³⁰ Uvedený výčet důvodů není taxativní a další z nich můžeme nalézt i na jiných místech OSŘ a EŘ.¹³¹ Nejčastěji bude návrh na zastavení exekuce podáván osobou povinného. Vzhledem ke skutečnosti, že dle § 36 odst. 2 EŘ a § 255 odst. 3 OSŘ se účastníkem řízení může stát i manžel povinného, lze počítat také s jeho aktivní legitimací k podání návrhu na zastavení exekuce. Shodný přístup byl podle předchozí právní úpravy dovozen i ohledně jeho možnosti podat odvolání proti rozhodnutí soudu o nařízení exekuce. Jelikož se účinky generálního inhibitoria vztahují i na majetek patřící do SJM, pak za předpokladu, že exekučním příkazem bude postižen i majetek v SJM, byl i manžel povinného aktivně legitimován k podání

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2067/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. září 2005, sp. zn. 20 Cdo 2276/2005.

¹²⁸ S ohledem na pravomoc soudního exekutora rozhodovat o zastavení exekuce v případech, kdy o zastavení není mezi účastníky sporu, zavedenou listopadovou novelou z roku 2009, se jeví návrh na zastavení exekuce jako rychlejší řešení.

¹²⁹ PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „*Exekuce ve světle novely exekučního řádu*“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

¹³⁰ Exekuce bude například zastavena, jestliže se exekuční titul nestal vykonatelným [písm. a)], byl exekuční titul zrušen nebo se stal neúčinným [písm. b)], zastavení exekuce navrhl ten, kdo navrhl její nařízení [písm. c)] atd.

¹³¹ Například § 290, § 326a, § 336m OSŘ nebo speciální důvod při nesložení přiměřené zálohy na náklady exekuce oprávněným § 55 odst. 5 EŘ. Tyto důvody pro zastavení exekuce jsou ve vztahu k těm v § 268 odst. 1 OSŘ *lex specialis* a mají aplikační přednost. KURKA, Vladimír, SVOBODA, Karel. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 171.

odvolání proti usnesení o nařízení exekuce.¹³² Analogicky můžeme uvedené pravidlo aplikovat i v případě návrhu na zastavení exekuce. Návrh se dle § 55 odst. 1 EŘ ve znění novely z roku 2009 podává u jen exekutora, který vede exekuci.¹³³

Z hlediska běhu času můžeme rozlišovat dva druhy návrhů na zastavení. Jako tzv. první návrh označujeme ten, jenž byl podán ve lhůtě do 30 dnů od doručení vyrozumění o zahájení exekuce, tedy ve lhůtě pro dobrovolné plnění. Tento návrh je ex lege spojen s odkladným účinkem, což představuje pro dlužníka významný fakt, protože do doby, než bude o návrhu pravomocně rozhodnuto, nelze exekuci provést (§ 47 odst. 2 písm. b), § 52 odst. 3 písm. b) EŘ). Podání návrhu na zastavení nemá však vliv na pravomoc exekutora vydávat další exekuční příkazy, jež mu náleží od doručení pověření k vedení exekuce. Jako specifikum návrhu můžeme dále uvést, že dlužník není povinen vylíčit rozhodné skutečnosti pro posouzení včasnosti jeho podání a postačuje uvedení důvodů, pro které je dle jeho názoru nařízené řízení nepřípustné. Režim návrhu a postup při jeho posuzování lze připodobnit tomu, jenž byl uplatňován do roku 2012 při podávání odvolání proti usnesení o nařízení exekuce.

V ustanovení § 55 EŘ nalezneme také úpravu tzv. dalšího návrhu na zastavení. Jde o podání směřující k zastavení exekuce, jenž je exekutorovi doručeno kdykoli po marném uplynutí lhůty pro dobrovolné plnění. Možnost podání návrhu je časově limitována, a to subjektivní 15-ti denní lhůtou počínající dnem, kdy se povinný dozvěděl o důvodech zastavení. Obligatorní náležitostí tohoto procesního úkonu se tak vedle tvrzení rozhodných pro zastavení stává vylíčení skutečností, ze kterých plyne včasnost podání. Na rozdíl od návrhu učiněného ve lhůtě pro dobrovolné plnění jeho podání nezpůsobuje odklad exekuce. Sám o sobě tedy suspenzivní účinek nemá, ledaže by byl podán současně s návrhem na odklad exekuce dle § 54 EŘ. Listopadová novela v roce 2009 v EŘ stanovila 15-ti denní lhůtu k podání návrhu na zastavení ode dne, kdy se povinný dozvěděl o důvodu zastavení exekuce, čímž zamezila účelovému protahování exekučního řízení.¹³⁴ Jelikož se praxe některých soudů ohledně postupu při podání prokazatelně opožděného návrhu lišila,¹³⁵ EŘ nově od účinnosti novely zákonem č. 396/2012 Sb. upravuje procesní důsledek takového návrhu (§ 55 odst. 2), když zavádí jeho odmítnutí. Stejným

¹³² Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005. Oprávnění manžela povinného podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce nebylo vždy všeobecně přijímáno, zcela opačný názor se objevoval v odborných článcích, např. RAKOVSKÝ, Odvolání proti nařízení..., s. 32.

¹³³ Jestliže účastník podá návrh na zastavení u exekučního soudu, dojde k jeho neformálnímu postoupení dle § 55b odst. 4 EŘ pověřenému exekutorovi. KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 341.

¹³⁴ Tamtéž, s. 340.

¹³⁵ Některé soudy i opožděné návrhy na zastavení exekuce projednávaly a posuzovaly v konkrétním případě podmínky pro zastavení či skutečnosti v nich obsažené použily pro zastavení řízení ex offio dle § 55 odst. 5 EŘ, jiné soudy striktně odmítly pro opožděnost. PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „Exekuce ve světle novely exekučního řádu“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

způsobem exekutor rozhodne i o návrhu, který neobsahuje všechny náležitosti, není srozumitelný anebo je neurčitý či ke kterému nejsou přiloženy listiny k prokázání tvrzených skutečností. V době projednávání připravovaných změn se v odborné literatuře objevil názor, který kritizoval novelu z důvodu zvýhodňování pozice oprávněného proti povinnému. Jako příklad byla představena situace, kdy návrh povinného na zastavení exekuce, jenž trpí nedostatky srozumitelnosti či určitosti, exekutor bez dalšího odmítne. Přitom v případě vadného exekučního návrhu podaného oprávněným, exekutor účastníka vyzývá a poučuje, v jakém směru je podání opravit či doplnit.¹³⁶ S uvedenou kritikou nelze souhlasit a je třeba připomenout, že i přestože v § 55 EŘ ničehož o výzvě na opravu nebo doplnění návrhu nenalezneme, platí subsidiarita OSŘ a tedy i aplikace § 43 odst. 1 OSŘ i při podání vadného návrhu na zastavení exekuce.¹³⁷ Podá-li povinný proti usnesení o odmítnutí návrhu na zastavení odvolání, exekutor své rozhodnutí zruší a spis spolu s vyžádaným stanoviskem oprávněného postoupí k vyřízení exekučnímu soudu.

Rozhodne-li se oprávněný podat návrh na zastavení exekuce, může tak učinit kdykoli, není totiž vázán žádnou lhůtou. Doručením návrhu exekutorovi počíná běžet 15-ti denní lhůta, ve které vyzve všechny účastníky řízení k vyslovení souhlasu s návrhem nebo v případě, že se zastavením exekuce nesouhlasí, aby svá tvrzení podložili předložením listinných důkazů. Ve výzvě jsou účastníci také informováni o vyvratitelné domněnce souhlasu se zastavením exekuce, jestliže se v exekutorem stanovené lhůtě k návrhu nevyjádří. Exekutor může návrhu vyhovět pouze za situace, není-li o zastavení exekuce mezi účastníky sporu. Učiní tak do 30 dnů od marného uplynutí lhůty stanovené výzvou či od doručení posledního souhlasného vyjádření, nastalo-li dříve. Jelikož exekutor není sám oprávněn rozhodnout o zamítnutí návrhu na zastavení, za okolností, že nemůže návrhu vyhovět, postoupí exekuční spis k rozhodnutí exekučnímu soudu (§ 55 odst. 3 EŘ). K zastavení exekuce lze dojít také bez návrhu, avšak pouze za předpokladu, že s tímto postupem exekutora vyjádří souhlas oprávněný. Často se tak stává pro nemajetnost dlužníka, kdy dochází k aplikaci důvodu pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ.¹³⁸ Také exekuční soud může i bez návrhu rozhodnout o zastavení exekuce, a to na základě zjištění skutečností odůvodňujících tento stav z vlastní činnosti či z podnětu exekutora v případě, kdy s „beznávrhovým“ zastavením nesouhlasí oprávněný.

¹³⁶ SVOBODA, Karel. *Nové instituty českého civilního procesu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 147.

¹³⁷ KASÍKOVÁ. In KASÍKOVÁ (ed). *Zákon o soudních exekutorech...*, 3. vydání, s. 342.

¹³⁸ Tamtéž, s. 344.

3. Slovenská právní úprava zahájení exekučního řízení

Společná historie se sousedním Slovenskem odůvodňuje existenci podobného právního prostředí v obou státech. Stejně jako v ČR je slovenské exekuční řízení koncipováno jako fakultativní fáze civilního procesu, které je ovládáno dispoziční zásadou. Právní úpravu exekucí nalezneme především v zákoně č. 233/1995 Z.z., zákon o soudních exekútoroch a exekučnej činnosti (exekuční poriadok) a současně v zákoně č. 99/1963 Z.z., občiansky súdny poriadok, jehož subsidiární použití dotváří komplexnost zákonného vymezení exekucí. Problémy s nízkou vynutitelností práva prostřednictvím soudního výkonu rozhodnutí zapříčinily již v roce 1995 zavedení alternativního způsobu vynucení práva. Po desetiletých zkušenostech s fungováním dvoukolejnosti soudní a exekučního vykonávacího řízení došlo v roce 2005 k razantní změně a tento dualismus byl zrušen. V současné době se v oblasti vymáhání soukromoprávních plnění vychází z principu exekučního řízení jako jediného způsobu výkonu právem přiznaných nároků, jež je uplatňován vždy, nestanoví-li zákon jinak. Režim soudního výkonu rozhodnutí byl zachován v případě exekucí týkajících se nezletilých dětí a u tzv. soudních pohledávek (§ 251 OSP).¹³⁹ Vymáhání justičních pohledávek pro celé území Slovenska obstarává Justiční pokladna, což je výkonný orgán Krajského soudu v Bratislavě. Dle zákona je oprávněna vést exekuci pouze srážkami ze mzdy nebo příkázáním pohledávky.¹⁴⁰

Slovenská právní úprava exekučního řízení v posledních měsících prošla významnou novelou, která se zaměřila na dohled nad činností exekutorů a jejich disciplinární odpovědnost. Dále zavedla veřejná výběrová řízení pro jmenování nových exekutorů a zpřísnila předpoklady pro výkon povolání exekutora.¹⁴¹ Nyní je připravována i procesní část novely zaměřující se na zrychlení a zefektivnění exekučního řízení, která mimo jiné počítá se zavedením teritoriality v podobě elektronického přidělování případů na krajském principu.¹⁴²

Zahájení exekučního řízení a jeho průběh se velmi podobá české právní úpravě dle EŘ. Dle § 36 odst. 2 EP je řízení zahájeno dnem, kdy byl exekutorovi doručen návrh na vykonání exekuce. Výběr exekutora, stejně jako u nás, prozatím není limitován kritériem místní příslušnosti a oprávněný ve svém návrhu označí soudního exekutora dle svého uvážení.¹⁴³ Procesní kroky vedoucí k uspokojení pohledávky může exekutor vykonávat po udělení soudního pověření dle §

¹³⁹ MAZÁK, *Základy občianskeho procesného práva...*, s. 576.

¹⁴⁰ KOLEŠÁROVÁ, Stanislava. Zrušenie duality. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 2, s. 5.

¹⁴¹ zákon č. 299/2013 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, účinný od 1. listopadu 2013.

¹⁴² BÁČOVÁ, Petra. Príal by som si kvalitnú novelu exekučného poriadku, rozhovor s JUDr. Ing. Miroslavem Pallerem prezidentem Slovenskej komory exekútorov. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č. 2, s. 7.

¹⁴³ ŠTEVČEK, Marek a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 53.

44 EP. Účastníky exekučního řízení jsou oprávněný a povinný a je-li exekucí postihován majetek tvořící společenství majetku mezi manžely, stává se pro tento úsek účastníkem i manžel povinného. Nutným předpokladem jeho účastenství je neexistence vypořádání společného majetku dohodou, rozhodnutím soudu či aplikací zákonné domněnky k okamžiku zahájení exekučního řízení. Za účastníka řízení může být považován i již bývalý manžel povinného.¹⁴⁴

Doručením návrhu začíná exekutorovi plynout 15-ti denní lhůta, ve které příslušnému exekučnímu soudu podá žádost o pověření k vedení exekuce. Při přezkumu žádosti exekutora, návrhu oprávněného a exekučního titulu soud kontroluje procesní podmínky řízení a v závislosti na jejich splnění může rozhodnout o zamítnutí podané žádosti nebo vydání pověření. Jakmile usnesení o zamítnutí žádosti nabude právní moci, exekuční řízení soud zastaví (§ 44 odst. 3 EP). Shledá-li exekuční soud přípustnost dalšího vedení exekuce, vydá pověření, jehož náležitosti nalezneme v § 44 odst. 6 EP. Zákon se k povaze tohoto procesního úkonu soudu nevyjadřuje, můžeme se však setkat s názorem, že toto pověření není soudním rozhodnutím, ale že se jedná pouze o listinu soudu, jež opravňuje exekutora vedením exekuce.¹⁴⁵ Tomuto závěru svědčí i skutečnost, že pověření není doručováno účastníkům řízení a nelze proti němu podat opravný prostředek. Jestliže srovnáme postup soudů na Slovensku s pověřováním českých exekutorů, zjistíme, že po poslední velké novele EŘ vychází právní úpravy obou států ze stejného principu, kdy pověření je primárně určeno pouze soudnímu exekutorovi a opravňuje jej k vedení exekuce.

O zahájeném řízení jsou účastníci informováni zasláním vyrozumění o zahájení exekuce, které jim je doručováno pověřeným soudním exekutorem. EP stanovuje povinnost exekutora uvědomit povinného před vydáním exekučního příkazu vyrozuměním také o způsobu vedení exekuce, v čemž lze spatřovat rozdíl od české úpravy (§ 44 odst. 3 EŘ). Spolu s vyrozuměním o zahájení exekuce je povinnému doručena i výzva ke splnění pohledávky oprávněného a vyčíslení exekučních nákladů. Ustanovení § 49 EP upravuje doručování vyrozumění, kde je třeba upozornit na vyloučení možnosti jeho náhradního doručení u povinného, jedná-li se o fyzickou osobu. Naproti tomu je fikce doručení vyrozumění povolena u podnikajících fyzických či osob právnických.

Důležitým obranným prostředkem povinného představuje možnost vznesení námitek proti exekuci. Odůvodněné námitky povinný podává u pověřeného exekutora ve lhůtě 14-ti od doručení vyrozumění, jejíž zmeškání nelze prominout. Obsahem námitek mohou být jen skutečnosti, které nastaly po vzniku exekučního titulu, které spočívají v zániku vymáhaného nároku oprávněného, v okolnosti, jež brání vymahatelnosti titulu anebo v existenci jiného

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 83.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 121.

důvodu, pro který je exekuce nepřijatelná (§ 50 odst. 1 EP). Současně lze vznést námitku proti věcné legitimaci osoby oprávněného či povinného. Exekutor může námitky uznat a upustit od vedení exekuce.¹⁴⁶ Jestliže tak neučiní, postoupí námitky povinného do 5 dnů exekučnímu soudu, který o námitkách rozhodne ve lhůtě 60 dnů od jejich doručení. S uplatněním námitek zákon spojuje kvazisuspensivní účinek, protože exekutor je dle § 52 EP oprávněn vydat exekuční příkazy jen tehdy, uplynula-li marně lhůta k jejich podání či mu bylo doručeno pravomocné rozhodnutí soudu o jejich zamítnutí.¹⁴⁷ Jestliže soud námitkám povinného vyhověl, je přípustné proti tomuto rozhodnutí podat odvolání. Z povahy věci bude k jeho podání legitimován oprávněný, nikoli však exekutor.¹⁴⁸ V případě, že soud námitky zamítnul, exekutor může přistoupit k vydání exekučních příkazů, proti kterým není stejně jako podle českého EŘ přípustný opravný prostředek (§ 52 odst. 3 EP).

Vedle institutu námitek může povinný využít obrany v podobě podání návrhu na zastavení. Důvody pro zastavení jsou obsaženy v EP v § 57, kde je dále v § 58 stanoveno, že o zastavení exekuce rozhoduje výlučně exekuční soud na návrh anebo ex offo. Pravomoc soudního exekutora zastavit exekuci, jako je tomu v některých případech podle EŘ, ve slovenské právní úpravě nenalezneme. S návrhem na zastavení není spojen odkladný účinek, proto je vhodné při jeho podání učinit současně návrh na odklad exekuce, když dle § 56 odst. 5 platí, že do rozhodnutí o soudu o odkladu může exekutor činit pouze úkony směřující k zabezpečení majetku povinného. Jako další prostředek obrany povinného, jenž se vyskytuje v právních úpravách exekučních řádů obou států, lze uvést uplatnění námitek podjatosti exekutora dle § 30 odst. 5 EP.

Při komparaci české právní úpravy zahájení exekučního řízení s jejím slovenským ekvivalentem, můžeme sledovat mnoho shodných institutů a principů, na nichž je exekuční řízení vystavěno. Úprava postupů při podávání návrhu oprávněného, žádosti o pověření či vydání pověření exekutora je až na drobné odchylky identická. V čem však lze vidět zásadní rozdíl, je hlavní prostředek obrany povinného. Podle EP existuje možnost zahájit ve lhůtě 14-ti dnů od doručení vyrozumění námitkové řízení před exekučním soudem. V ČR je za stěžejní obranný nástroj povinného považován návrh na zastavení, a to zejména ten, jenž je podán ve lhůtě pro dobrovolné plnění, protože způsobuje odkladný účinek exekuce, stejně jako podání námitek podle slovenské úpravy. Ve srovnání s návrhem na zastavení podle EP je česká úprava

¹⁴⁶ REGECOVÁ, Lucia, VALENTOVÁ, Danica. *Exekúcia – je možné sa voči nej brániť?* [online]. epravo.sk, 11. října 2013 [cit. 27. března 2014]. Dostupné na <<http://www.epravo.sk/top/clanky/exekucia-je-mozne-sa-voci-nej-branit-912.html>>.

¹⁴⁷ ŠTEVČEK. *Exekučný poriadok...*, s. 132.

¹⁴⁸ R 100/2002.

zastavování exekucí propracovanější, což koresponduje s jejím pojetím jako univerzálního prostředku proti vedení exekuce.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala procesním postupem při nařizování exekuce, jehož podoba se od roku 2013 změnila v souvislosti s účinností tzv. velké novely OSŘ a EŘ. Hlavním cílem práce bylo provést rozbor uvedené oblasti exekučního práva tak, abych po jejím zhodnocení byla schopna odpovědět stanovené pracovní otázky. První hypotéza spočívala v tezi, zda provedenou novelou došlo k oslabení soudní ochrany povinného. Inspirací této otázky bylo zrušení institutu usnesení o nařízení exekuce, jímž soud nařizoval a pověřoval soudního exekutora vedením exekuce, a jeho nahrazení pověřením, které ztratilo charakter soudního rozhodnutí a tedy odpadla i možnost podat odvolání proti němu. Zkoumání způsobu procesní obrany v počáteční fázi exekučního řízení vede i k otázce srovnání úrovně efektivity obranných prostředků, které měl povinný k dispozici před novelou, s tou, která se mu nabízí současnou právní úpravou. Jelikož má pro rozbor problematiky stěžejní význam právě novela č. 396/2012 Sb., jež se zdaleka nezabývala pouze úpravou postupu nařízení exekuce, můžeme zkoumat její dopad na ochranu povinného v exekučním řízení i v obecnější rovině. Druhá pracovní hypotéza spočívala ve zkoumání vlivu provedené novely na rychlost a efektivnost řízení ve fázi nařízení exekuce, jež byl jako cíl vymezen v důvodové zprávě vládního návrhu. Pro vypořádání se s touto pracovní otázkou bylo třeba vedle nastudování zákonné úpravy, potřeba zamyslet se nad praktickou stránkou věci a zjistit zkušenosti při aplikaci právní úpravy v praxi. Ve druhé kapitole práce, ve které byl proveden stěžejní výklad samotného sledu kroků při nařizování exekuce, jsem se v průběhu vyjadřovala ke změnám právní úpravy. Takto jsem naznačila rozdíly a případná problematická místa týkající se terminologických či koncepčních změn. Uvedený výklad posloužil jako základ pro formulování odpovědí na stanovené pracovní otázky.

Pokud jde o otázku oslabení soudní ochrany povinného v exekučním řízení, domnívám se, že změna postupu soudního nařizování exekuce se úrovně soudní ochrany nedotkla. Protože pověření soudního exekutora není rozhodnutím, nedoručuje se účastníkům, tedy ani povinnému, může tento fakt při užším zaměření vyvolávat dojem, že z pohledu dlužníka došlo k výraznému oslabení soudního dohledu nad činností exekutora. Uvedený názor by mohl být dovozován z nemožnosti vyjádřit proti vedení exekuce svůj nesouhlas a domáhat se efektivně jejímu zastavení již v této fázi řízení. Uvedené pochybnosti je však nutno uvést na pravou míru a vnímat novelizovanou změnu komplexněji. Obecně se lze shodnout na tom, že novelou došlo opět k dalšímu rozšíření rozhodovacích pravomocí soudního exekutora.¹⁴⁹ Ale i za tohoto stavu, můžeme konstatovat, že nedochází ke snížení úrovně soudního dohledu na exekuční činnost.

¹⁴⁹ Tento trend je některými autory vnímán jako nevhodná privatizace funkcí státu. HLAVSA. *Exekuční řád...*, s. 10.

Zrušení přezkumu podmínek vedení exekuce soudem formou rozhodnutí může být sice vnímán jako významný zásah do naplňování zásady obrany a ochrany povinného v exekuční řízení, ale dle mého názoru je změna vyvážena právní úpravou institutu zastavení exekuce. Odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, tak jak bylo koncipováno, z důvodu svého omezeného využití, nepředstavovalo příliš účinný obranný prostředek, za něhož mohlo být považováno. Tomuto závěru nasvědčuje vymezení odvolacích důvodů, při kterých bylo odvolání přípustné a dále hledisko délky lhůty pro jeho podání, když dnes má na uplatnění srovnatelné obrany povinný 30 dnů oproti 15-ti denní odvolací lhůty. Velká novela EŘ zavedla pojetí návrhu na zastavení jako univerzálního prostředku k obraně proti nařízené exekuci. Po její účinnosti dochází k rozlišování dvou druhů tohoto návrhu v závislosti na okamžiku, kdy byl podán. Právě tzv. první návrh na zastavení učiněný ve lhůtě 30 dnů od doručení vyrozumění o zahájení exekuce nahrazuje institut odvolání dle předchozí právní úpravy. Zahrnuje v sobě jak odkladné účinky provedení exekuce do okamžiku právní moci rozhodnutí o něm, tak možnost odůvodnit jeho užití všemi důvody znamenajícími nutnost zastavení exekuce pro její nepřípustnost zcela či pouze v její některé části. Takto koncipovaná obrana povinného jeho postavení nejen že neoslabuje, ale i přispívá k jistému zjednodušení a zrychlení rozhodování o návrhu ve srovnání s úpravou odvolání. Sjednocení obranných prostředků proti nařízené exekuce se projevuje také v odstranění pochybností, který z nich v konkrétní situaci použít, když všechny důvody přípustnosti odvolání podle úpravy do roku 2012 nalezneme mezi případy odůvodňujícími zastavení řízení. V porovnání s postupem rozhodování o odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, kdy se tímto podáním zabýval vždy minimálně soud odvolací, může při neexistenci sporu stran o vyhovění návrhu na zastavení rozhodnout i exekutor bez součinnosti exekučních soudů, což přispívá k dosažení rychlejšího zastavení exekuce. Pokud jde o sporné případy, zde je samozřejmě zachována rozhodovací pravomoc soudů a exekutor pro posouzení návrhu na zastavení postoupí spis exekučnímu soudu.

Jak jsem uvedla výše, rovněž můžeme analyzovat vliv velké novely EŘ na ochranu povinného ze širšího pohledu. Po prostudování aktuálního znění právní úpravy zjistíme, že k důkladnějšímu uplatňování zásady ochrany a obrany povinného novelou přispělo prodloužení lhůty k dobrovolnému plnění z 15 dnů na 30 dní (§ 46 odst. 6 EŘ). Navíc při uhrazení pohledávky oprávněného a jeho nákladů v této lhůtě vzniká povinnému nárok na snížené náklady exekuce (§ 11 ET). Novela dále zavedla do EŘ úpravu spojování exekucí, a to jak v zákonné i návrhové podobě u bagatelních pohledávek, jež může rovněž při jejím využití snížit náklady exekuce. Funkci oznámení o nařízení exekuce dnes plní doručení vyrozumění o jejím zahájení, jenž dle zákona musí obsahovat rozsáhlé poučovací doložky, které také napomáhají informovanosti povinného jako nutného předpokladu využití prostředků obrany, jež EŘ nabízí.

Nakonec lze zmínit rozšíření možností odklonů od generálního inhibitoria, jenž zmírňuje omezení dispozice s majetkem povinného v případech, kdy tento zásah není důvodný a přitom zde neexistuje obava zmaření účelu exekuce.

Dříve než vyjádřím svůj názor na v pořadí druhou pracovní otázku týkající se zrychlení a zefektivnění exekučního řízení novelou, je třeba uvést, že obě hlediska hodnocení jsou do jisté míry značně individuální. Délka řízení a výtěžnost exekuce, podle nichž rychlost a efektivnost můžeme posuzovat, jsou závislé na mnoha faktorech. Mezi nejdůležitější z nich lze řadit jednání a majetkovou situaci povinného. V závislosti na nich může exekuční řízení trvat několik dnů, např. při dobrovolném splnění vymáhané pohledávky, až několik let. S vědomím této skutečnosti se přesto pokusím o zhodnocení novelou provedených změn z hlediska jejich vlivu na délku řízení a případnou efektivnost exekuce. Nejdříve se zastavme u zrychlení exekučního řízení. Z praktických zkušeností s aplikací aktuální podoby EŘ plyne, že je třeba rozlišovat situaci, kdy povinný proti vedení exekuce nebrojí, a tu, ve které naopak návrh na zastavení exekuce podává. Novelizace spočívající v odstranění charakteru soudního rozhodnutí při pověření exekutora znamená i odpadnutí nutnosti toto pověření doručovat účastníkům řízení. To souvisí i s úpravou zásadního momentu, kdy se exekuční řízení překlápí do své realizační fáze. Nutnost doručovat vyrozumění o vyznačení právní moci usnesení o nařízení exekuce, která platila do konce roku 2012, nahradilo vyznačování doložky provedení exekuce do rejstříku zahájených exekucí, jež exekutor provádí při splnění zákonných podmínek. Povinnost informovat účastníky řízení o vyznačení doložky není v EŘ normována, avšak vzhledem k předpokladům, za nichž k vyznačení dochází, můžeme konstatovat, že účastníci jsou na tento fakt dostatečně upozorněni ve vyrozumění o zahájení exekuce. Skutečnosti, které lze považovat za zásadní vzhledem k možnostem obrany a případného zásahu do majetkové sféry jsou v průběhu exekuce povinnému sděleny prostřednictvím vyrozumění o zahájení exekuce, exekučním příkazem a rozhodnutím o návrhu na zastavení exekuce. Splnění zákonných podmínek pro vyznačení doložky provedení exekuce spočívajících v uplynutí lhůty pro dobrovolné plnění, v právní moci rozhodnutí o návrhu na zastavení či v právní moci exekučního příkazu, mezi tyto významné okolnosti nepatří, jelikož dle mého názoru doložka provedení exekuce je výsledkem určitého postupu, o jehož průběhu je již povinný dostatečně informován.

V prvně vymezeném případě, kdy exekuční řízení probíhá, aniž by se povinný proti postupu exekutora bránil, je zrychlení řízení vlivem novely nejmarkantnější. Právě odstranění povinnosti doručovat usnesení o nařízení exekuce a následné vyrozumění o nabytí jeho právní moci se výrazně odrazilo v úspoře času až o 6 měsíců, a to i z důvodu odpadnutí čekání na vyznačení právní moci usnesení ze strany soudů. Jestliže však povinný u nařízené exekuce

navrhne její zastavení, je o tomto návrhu rozhodováno exekučním soudem, případně i v odvolacím řízení soudem krajským. V těchto situacích se o úspoře času hovořit již nedá, na druhou stranu uvedených případů je ve srovnání s první situací velice málo. Na délku řízení může mít pozitivní vliv také výše popsané sjednocení obranných prostředků, když odpadá agenda soudního rozhodování o nepřipustných odvoláních.

Pozastavíme-li se u cíle novely zefektivnit exekuční řízení, ve fázi nařízení exekuce takový projev budeme dle mého názoru hledat poměrně těžko. Snad samotné urychlení celého řízení může přispívat i k dosažení větší výtěžnosti exekuce. Pokud se však na exekuční řízení zaměříme jako celek, lze spatřovat zefektivnění exekucí v novelou zavedené možnosti dražby členského podílu či nového způsobu provedení exekuce pozastavením řídičského oprávnění neplatiče výživného nezletilého dítěte.

Má diplomová práce pojednávala o počáteční fázi exekučního řízení ve světle poslední velké novely OSŘ a EŘ. První kapitola uvedla téma výkonu rozhodnutí a exekucí, představila zásady exekučního řízení a jeho účastníky. V jednotlivých dílčích částech druhé kapitoly jsem se zabývala procesem nařizování exekuce upraveným současným zněním EŘ. Nejprve bylo v samostatné podkapitole pojednáno o novele č. 396/2012 Sb., jež od ledna 2013 významným způsobem zasáhla do podoby zahajování a nařízení exekucí. Dále následovaly kapitoly řazené dle procesního postupu při nařizování exekuce od podání exekučního návrhu oprávněným až po doručení vyrozumění o zahájení exekuce povinnému včetně stěžejního prostředku jeho obrany, tj. návrhu na zastavení exekuce. Kapitola o exekučním návrhu se vnitřně dále členila na části, ve kterých byla nastíněna problematika vztahu soudního a exekučního vymáhání pohledávek, náležitostí exekučního návrhu a jeho příloh, exekučního titulu a postupů při opravě a doplnění návrhu oprávněného či jeho zamítnutí. Následující již samostatná kapitola se věnovala nově zavedené právní úpravě spojování exekucí. Na ni navázalo pojednání o novelou zřízeném rejstříku zahájených exekucí, ve kterém bylo provedeno i srovnání s již delší dobu fungující centrální evidencí exekucí. Závěrečné části druhé kapitoly se zabývaly jednak úpravou pověřování soudního exekutora soudem a rovněž postupem exekutora při informování účastníků řízení o zahájené exekuci doručením vyrozumění. Z důvodu novelou provedených změn bylo třeba vypořádat se s otázkou aktuálnosti používání pojmu „nařízení exekuce“. Vzhledem k přímé souvislosti s nařízením exekuce se jedna z podkapitol věnovala postavení manžela povinného a rovněž bylo v další části pojednáno o účincích generálního inhibitoria. Druhou kapitolu uzavřela problematika návrhu na zastavení exekuce, jakožto univerzálního nástroje proti nařízené exekuci a jedné z možností obrany povinného v exekučním řízení vedle vznesení námítky podjatosti exekutora a návrhu na odklad exekuce, jež EŘ v současnosti nabízí. Ve třetí kapitole byla

představena právní úprava nařizování exekuce dle slovenského EP. Výklad o jednotlivých procesních krocích po zahájení exekučního řízení byl doplněn i o vymezení obranného prostředku povinného vznesením námitek proti exekuci.

Přes snahu prosadit absolutní zrušení trvající dvoukolejnosti soudního výkonu rozhodnutí a exekutorské exekuce, jež byla vládním návrhem prosazována, není pro tento zásadní krok v současnosti „politická vůle“. Na Slovensku k opuštění dvoukolejnosti při vymáhání pohledávek přistoupili již v roce 2005 a je otázkou času, kdy k této razantní změně dojde i u nás. Není sporu o tom, že by přenesení celé agendy výkonu rozhodnutí na soudní exekutory s výjimkami ve prospěch soudů odůvodněným veřejným zájmem přineslo státnímu rozpočtu velké úspory. Na druhou stranu je nutno zvážit otázku připravenosti exekutorských úřadů převzít a zpracovat množství spisů, jež by jim zrušením soudního výkonu rozhodnutí připadlo.

Co se týče vývoje exekučního práva v oblasti zachování tzv. pověřovacího principu a nařizování exekucí ze strany soudu v počáteční fázi řízení, je dle mého názoru nejistou otázkou, zda v budoucnu dojde k prosazení registračního principu, jež byl navrhován již v novele č. 396/2012 Sb. Trend rozšiřování pravomocí exekutorů se nese snad všemi posledními novelami EŘ. Domnívám se však, že úplného zrušení soudního přezkumu podmínek vedení řízení se s největší pravděpodobností nedočkáme. Přestože mají naši východní sousedé delší zkušenosti s fungováním profese soudních exekutorů a exekučního řízení, ve slovenské právní úpravě je rovněž institut soudního nařizování exekuce stále zachován.

Seznam použité literatury

Monografie a komentáře

- DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1581 - 3343 s.
- HLAVSA, Petr. Zamyšlení nad fungováním exekučního řízení. In DVOŘÁK, Jan, KINDL, Milan (ed). *Pocťa Martě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005, s. 121 - 134.
- HLAVSA, Petr, DÁVID, Radovan, KOJAN, Michal. *Exekuční řád a zákon č. 119-2001 Sb., kterými se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí: poznámkové vydání s judikaturou podle stavu k 1. září 2013*. Praha: Leges, 2013. s. 256.
- KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 658 s.
- KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 957 s.
- KŮRKA, Vladimír, SVOBODA, Karel. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 457 s.
- MAZÁK, Ján a kol. *Základy občianskeho procesního práva*. 4. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2009. s. 897.
- SVOBODA, Karel. *Nové instituty českého civilního procesu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 248 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1398 s.
- ŠTEVČEK, Marek a kol. *Exekučný poriadok. Komentár*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 570 s.
- TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 836 s.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011. 711 s.

Odborné články

- BÁČOVÁ, Petra. Prial by som si kvalitnú novelu exekučného poriadku, rozhovor s JUDr. Ing. Miroslavem Pallerem prezidentem Slovenskej komory exekútorov. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č. 2, s. 6 – 8.
- BENÍKOVÁ, Dagmar. Několik úvah nad připravovanou změnou exekučního řádu. *Bulletin advokacie*, 2010, roč. 2010, č. 6, s. 40 - 42.
- DOLEŽALOVÁ, Lenka. Zásadní změny v exekučním řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 2012, č. 12, s. 28 - 31.
- JÍCHA, Jan. O novelizovaných exekucích. *Právo & Byznys*, 2013, roč. 2, č. 4, s. 18 – 21.
- KOLESÁROVÁ, Stanislava. Zrušenie duality. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 2, s. 4 – 6.
- KONEČNÁ, Petra. Právní úprava spojování exekučních řízení. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č. 1, s. 52 – 56.
- KORBEL, František, PRUDÍKOVÁ, Dana. Velké změny exekučního práva od 1. ledna 2013. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 1 - 12.
- LOUTOCKÝ, Vladimír. Exekuční soud. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č. 2, s. 28 – 31.
- MUSÍLKOVÁ, Martina, DOUBRAVOVÁ, Dagmar, ŠTERN, Pavel. Boj s předlužeností musí najít reálné obrysy. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 19, s. 717 – 718.
- RAKOVSKÝ, Adam, VESELÝ, Jan. Odvolání proti nařízení exekuce – obrana proti soudnímu exekutorovi? *Bulletin advokacie*, 2003, roč. 2003, č. 4, s. 24 – 36.
- SOKOL, Tomáš. Novela exekučního řádu. *Parlamentní magazín*, 2012, č. 10, s. 40 - 41.
- SVOBODA, Karel. Problémy související s posílením „exekutorské“ exekuce. *Soudní rozhledy*, 2013, roč. 19, č. 1, s. 6 – 7.
- TROJANOVÁ, Lucie. Exekuce je prosazováním spravedlnosti. *Právní rádce*, 2012, roč. XX, č. 6, s. 60 – 63.
- URBANOVÁ, Veronika. Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu ve světle velké novely exekučního řádu z roku 2012. *Komorní listy*, 2013, roč. 5, č. 2, s. 36 - 40.
- VESELÝ, Jan, RAKOVSKÝ, Adam, HOLEŠÍNSKÝ, Petr. Soudní exekutoři – efektivní způsob vymáhání pohledávek. *Bulletin advokacie*, 2001, roč. 2001, č. 9, s. 8 - 23.
- WINTEROVÁ, Alena. K připravovaným změnám v civilním procesu (kritické a jiné poznámky). *Právní rozhledy*. 2012, roč. 20, č. 23 – 24, s. 836 – 840.

Judikatura

- usnesení Ústavního soudu ze dne 27. března 1996, sp. zn. III. ÚS 280/95
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. července 1997, sp. zn. 2 Cdon 1446/96
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 1999, sp. zn. 20 Cdo 91/99
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2000, sp. zn. 21 Cdo 1774/99
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. února 2001, sp. zn. 21 Cdo 2371/2000
- usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. března 2002, sp. zn. 14 Co 211/2002
- usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 11. 2003, sp. zn. 17 Co 46/2003
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2004, sp. zn. 20 Cdo 965/2003
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2004, sp. zn. 20 Cdo 1119/2004
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. května 2005, sp. zn. 21 Cdo 2067/2004
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2005, sp. zn. 20 Cdo 245/2004
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. září 2005, sp. zn. 20 Cdo 2276/2005
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2005, sp. zn. 20Cdo 1642/2004
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2006, sp. zn. 20 Cdo 1105/2005
- stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2008, sp. zn. 20 Cdo 1670/2007
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2009, sp. zn. 20 Cdo 3064/2007
- nález Ústavního soudu ze dne 7. června 2011, sp. zn. II. ÚS 2780/11
- rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. listopadu 2011, čj. 5 Aps 6/2011-85
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2012, sp. zn. 20 Cdo 3291/2011
- usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 26. července 2013, sp. zn. 40 Co 555/2013

Právní předpisy

- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 233/1995 Z.z., zákon o soudních exekútoroch a exekučnej činnosti (exekuční poriadok), ve znení neskorších predpisov
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonu rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

- BURŠÍKOVÁ, Jana, KLÍČOVÁ, Radka. *Rozsudek NSS 9 As 60/2007* [online]. epravo.cz, 14. srpna 2009 [cit. 19. března 2014]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/rozsudek-nss-9-as-602007-57472.html>>.
- REGECOVÁ, Lucia, VALENTOVÁ, Danica. *Exekúcia – je možné sa voči nej brániť?* [online]. epravo.sk, 11. října 2013 [cit. 27. března 2014]. Dostupné na <<http://www.epravo.sk/top/clanky/exekucia-je-mozne-sa-voci-nej-branit-912.html>>.
- ŽÍTEK, Karel. *Teritorialita ano, či ne a proč?* [online]. konkursní-noviny.cz, 26. září 2012 [cit. 2. března 2014]. Dostupné na <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/teritorialita-ano-ci-ne-proc>>.
- ŽÍTEK, Karel. *Centrální evidence exekucí slouží, veřejnost ji pozná od 1. března* [online]. konkursní-noviny.cz, 25. února 2009 [cit. 10. března 2014]. Dostupné na <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/centralni-evidence-exekuci-slouzi-verejnost-ji-pozna-od-1-brezna>>.
- Programové prohlášení vlády Petra Nečase. [online] vlada.cz, 4. srpna 2010 [cit. 3. března 2014]. Dostupné na <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf>

Další zdroje

- JÍCHA, Lukáš. Přednáška „*Velká novela OSŘ a EŘ – rok poté*“ konaná dne 6. března 2014 v Olomouci v rámci programu pořádaného JUDr. Tomášem Vránou, soudním exekutorem.
- PAZDERKA, Stanislav. Přednáška „*Exekuce ve světle novely exekučního řádu*“ konaná dne 5. června 2013 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.
- důvodová zpráva k návrhu zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně a doplnění dalších zákonů, PSP, sněmovní tisk 725/0, ASPI [databáze].
- důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a související zákony, PSP, sněmovní tisk 537, ASPI [databáze].

Shrnutí

Exekuční právo je právní oblastí, jež se neustále vyvíjí, reaguje na změny ve společnosti a na problematiku vznikající při jeho aplikaci. Poslední velká novela č. 396/2012 Sb. exekučního řádu dosáhla rozsahu 136 bodů, a přestože v průběhu legislativního procesu vládní návrh doznal změn a slevil z některých vytyčených cílů, lze tuto novelu považovat za zásadní.

Diplomová práce pojednává o problematice nařízení exekučního řízení ve světle poslední velké novely. Zabývá se oblastí procesního postupu soudu a soudního exekutora od podání exekučního návrhu oprávněným do momentu vyznačení doložky provedení exekuce. Práce je rozčleněna do tří kapitol. V jednotlivých kapitolách se věnuje způsobu nařizování exekuce, který je podle exekučního řádu v současnosti aplikován. Jelikož se velká novela OSŘ a EŘ dotkla také vymezení dvojkoľejnosti výkonu rozhodnutí a její podoba je nyní rovněž ovlivňována účinností harmonizační novely OSŘ přijaté v souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva, je pojednáno i o vztahu soudního výkonu rozhodnutí a exekučního řízení. V práci je zmíněna také otázka postavení manžela povinného, úloha katastru nemovitostí či institut generálního inhibitoria, které s nařízením exekuce přímo souvisí a z hlediska jejich významu pro řízení by jistě neměly být opomenuty.

Cílem práce bylo provést rozbor uvedené oblasti exekučního práva tak, abych po jejím zhodnocení byla schopna odpovědět na stanovené pracovní otázky. První hypotézou této práce je teze, zda provedenou novelou došlo k oslabení soudní ochrany povinného. Dále se práce zabývá hodnocením vlivu provedené novely na rychlost a efektivnost řízení ve fázi nařízení exekuce.

Summary

Execution is the area of law that is still being developed and responds to changes in society and problems arising from the application of its rules. The last major amendment to the Execution Code by Act No. 396/2012 Coll., reached 136 points, and although during the legislative process, the government's proposal has been changed and made concessions to some of the goals, this amendment can be considered significant.

This thesis „New legal regulation of execution proceedings with focus on the writ of execution“ deals with the issue of execution proceedings in the light of the last major amendment. It is dedicated to the area of execution process of the court and the executor from the moment of the submission of the execution draft to the moment of the designation of clause performing the execution.

The work is divided into three chapters. In the individual chapters, the thesis deals with the method of ordering the execution, which is currently applied by the Execution Code. The major amendment of the Civil Procedure Code and Execution Code also touched on the definition of duplicity enforcement which is now also influenced by effective harmonization amendment to the Civil Procedure Code adopted in connection with the re-codification of private law and therefore this thesis concerns the relationship of judicial enforcement proceedings and execution proceedings. The work also mentions the issue of the position of debtor's spouse, or the role of the register of immovables or institute of General inhibitorium because the regulation is directly related to the writ of execution.

The aim of this work was to analyze the area of execution proceedings so that after its assessment I would be able to answer related questions. The first question of this thesis is whether the result of the implementation of the amendment is weakening of the legal protection of the debtor. The work further examines the impact of implementation of the amendment concerning the speed and efficiency of execution proceedings.

Seznam klíčových slov

exekuční řízení – execution proceedings

výkon rozhodnutí – enforcement of judgement

nařízení exekuce – writ of execution

exekutor – executor

exekuční řád – Execution Code

exekuční návrh – execution draft

oprávněný – creditor

povinný – debtor

spojování exekucí – connecting of executions